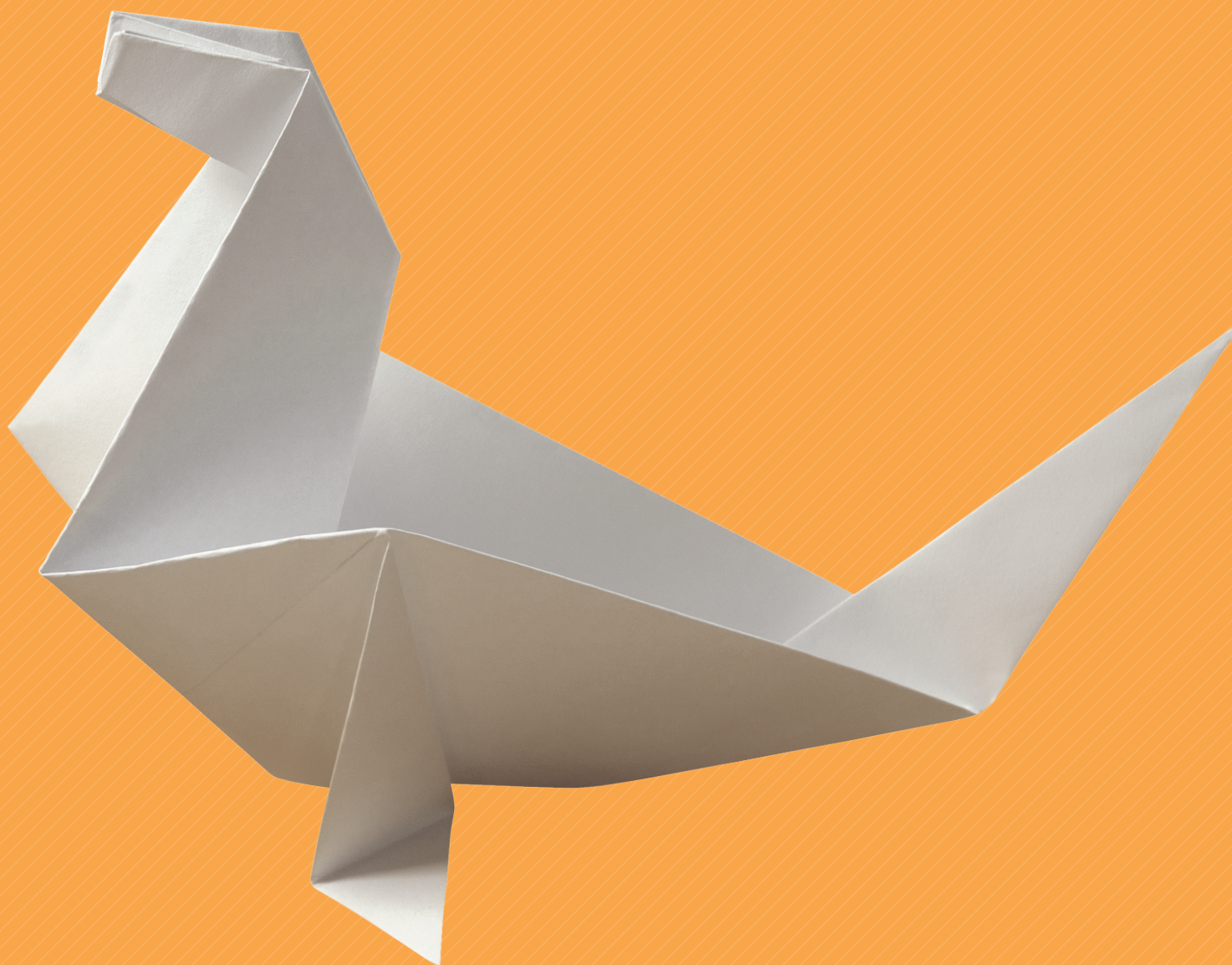

STO JEZIKOV OTROK

UREDNICI: TATJANA DEVJAK IN SANJA BERČNIK

PRIROČNIK

STO JEZIKOV OTROK

Urednici
Tatjana Devjak in Sanja Berčnik

Priročnik
STO JEZIKOV OTROK

<i>Vodja projekta</i>	Tatjana Devjak
<i>Avtorice</i>	Katarina Jakopič Branc, Sonja Kralj, Slavica Novak, Maja Poklukar, Tatjana Rituper, Urška Rožman in Ana Srpčič
<i>Urednici</i>	Tatjana Devjak in Sanja Berčnik
<i>Jezikovni pregled</i>	Tomaž Petek
<i>Izdala in založila</i>	Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani
<i>Za izdajatelja</i>	Janez Krek, dekan
<i>Oblikovanje naslovnice</i>	Roman Ražman
<i>Fotografije</i>	arhivi vrtcev in Klemen Klemenc
<i>Priprava</i>	Igor Cerar
<i>Tisk</i>	Tiskarna Littera picta d.o.o. Ljubljana
<i>Naklada</i>	350 izvodov (prva izdaja, prvi natis)

Publikacija ni plačljiva.

Izid publikacije sta sofinancirala Evropski socialni sklad Evropske unije in Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport.

Univerza
v Ljubljani
Pedagoška
fakulteta

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST, KULTURO IN ŠPORT

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana
373.2.091.313

STO jezikov otrok : priročnik / [avtorice Katarina Jakopič Branc ... et al.] ;
urednici Tatjana Devjak in Sanja Berčnik ; [fotografije arhivi vrtcev in Klemen
Klemenc]. - 1. izd., 1. natis. - V Ljubljani : Pedagoška fakulteta, 2012

ISBN 978-961-253-085-3
1. Jakopič Branc, Katarina 2. Devjak, Tatjana
261739520

Š Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani, 2012

Kazalo vsebine

Predgovor	5
Uvod	7
STO JEZIKOV OTROK VRTCA ŠENTJERNEJ	9
PREDSTAVITEV VRTCA	9
... Vrtec Čebelica Šentjernej	9
OD IDEJE DO RAZSTAVE	10
PREDSTAVITEV PROJEKTA KAMENČKI	12
... Kamenčki med malčki (tudi enoletniki)	12
... Kamenčki v oddelku 2–3 let	16
... Igra in učenje otrok s kamenčki	20
... Tudi otroci so fotografirali	25
SKLEPNI DEL PROJEKTA	31
... Razstava v kulturnem centru	31
LITERATURA	40
STO JEZIKOV OTROK VRTCA BLEJ IN VRTCA GORJE	41
PREDSTAVITEV VRTCEV	41
... Vrtec Blej, Enota Bohinjska Bela	41
... Vrtec Gorje	43
OD IDEJE DO RAZSTAVE NA BOHINJSKI BELI	44
... Jaz in Reggio	44
... Zamisel projekta	46
PREDSTAVITEV PROJEKTA »NAŠE UMETNIJE«	47
... Razstava Klemna Klemenca	47
... Vpliv razstave na ustvarjanje otrok	48
... Slikanje ob fotografijah	50
... Slikanje z glino in s prstjo	51
... Opazovanje domače narave in fotografij	51
... Raziskovanje in igra z glino	52
... »Ustvarjanje prvih »umetnij«	53
... »Umetnije« z naravnim materialom v igralnici	54

... »Umetnije« v posodah s peskom	56
... »Umetnije« v peskovniku	56
... Zanimanje za črke	57
SKLEPNI DEL PROJEKTA	58
... Razstava na pristavi	58
... Misli ob sklenitvi projekta	61
OD IDEJE DO RAZSTAVE V GORJAH	62
... Jaz in Reggio.....	62
PREDSTAVITEV PROJEKTA »HIŠA«	64
... Kdo smo in kako smo začeli.....	64
... Kaj je hiša.....	65
... Iglu	66
... Gledališče.....	69
... Ptičja hišica	74
SKLEPNI DEL PROJEKTA	79
... Razstava 100 jezikov otrok	79
... Misli ob sklenitvi projekta	83
LITERATURA	84

Predgovor

Spoštovane bralke, spoštovani bralci!

Pred vami so priročniki, ki so nastali kot rezultat večletnega dela na projektu Profesionalno usposabljanje strokovnih delavcev za izvajanje elementov posebnih pedagoških načel koncepta Reggio Emilia na področju predšolske vzgoje 2008–2013. Priročniki so raznoliki tako po vsebini kot po pristopu. Nekateri so usmerjeni bolj v teoretična védenja o predšolskem obdobju, drugi prikazujejo, kako uspešna je lahko implementacija teorije v prakso, tretji predstavijo primere povezovalnega kurikulumu ali dobre prakse, ki je rezultat refleksivnega dela v vrtcih, prakse, ki se je oplemenitila z vsebinami izobraževanja v projektu. Velika vrednost projekta je, da je združil tako različne ljudi: visokošolske učitelje in sodelavce, vzgojitelje in vzgojiteljice, pomočnike in pomočnice vzgojiteljev oz. vzgojiteljic, ravnatelje in ravnateljice vrtcev, ožjo in širšo lokalno skupnost.

Skupna točka koncepta Reggio Emilia in slovenskega kurikulumu je, da oba temeljita na človekovih in otrokovih pravicah, demokratičnih vrednotah in pravni državi ter zagovarjata pluralnost vednosti in konceptualno integracijo različnih znanosti. Prepričani smo, da v naših vrtcih delujejo strokovne delavke in delavci, ki profesionalno vnašajo in integrirajo posamezne elemente pedagoškega koncepta Reggio Emilia, ki so v skladu s filozofijo slovenskega koncepta predšolske vzgoje – v skladu s Kurikulom za vrtce.

V petih letih strokovnega druženja se je porodilo veliko idej, kako elemente pedagoškega koncepta Reggio Emilia uspešno integrirati v slovenski Kurikulum za vrtce. Delček teh domisli je zapisan tudi v pričujočih priročnikih.

TATJANA DEVJAK, vodja projekta

DARIJA SKUBIC, predstojnica Oddelka za predšolsko vzgojo

Uvod

Priročnik z naslovom *100 jezikov otrok* je nastal v okviru projekta *Profesionalno usposabljanje strokovnih delavcev za izvajanje elementov posebnih pedagoških načel koncepta Reggio Emilia na področju predšolske vzgoje v letih 2008–2013*, ki ga je pridobila Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani konec leta 2008 in ga financirata Evropski socialni sklad ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport. Med cilji projekta je bila tudi implementacija posameznih elementov posebnega pedagoškega koncepta za predšolsko vzgojo Reggio Emilia, kot so: vpetost vrtca v kulturo okolja, različnost otrok, razvoj in uporaba vseh čutov v spoznavnem procesu, spodbujanje in omogočanje različnih oblik izražanja, prednost učenja pred poučevanjem, kakovostna interakcija in komunikacija, timsko delo vzgojiteljev in drugih delavcev v vrtcu, projektno delo, dokumentacija in arhiviranje izdelkov ter življenja in dela v vrtcu pa tudi prostor v vrtcu.

V okviru projekta so morali udeleženci v posameznih vrtcih pridobljeno znanje uporabiti pri načrtovanju življenja in dela v svoji skupini otrok in svojem vrtcu kot celoti na način, da so pridobljeno znanje in izkušnje prenašali in vključevali v svojo sredino – v vrtec, med otroke in sodelavce. Pri delu so izhajali iz različnosti otrok, spodbujali so otrokovo ustvarjalnost, upoštevali njihove želje, izhajali so iz pedagoške poslušanja in prepričanja, da so otroci kompetentna bitja, sposobni aktivne participacije; dajali so prednost učenju pred poučevanjem, bili pozorni na kakovostno interakcijo in komunikacijo, dopuščali so izražanje otrok v 100 jezikih, predvsem pa so se na novo učili dokumentirati svoje delo, slikati, snemati, zapisovati izjave otrok itn. V svoje delo so aktivno vključevali starše, različne strokovnjake ter ljudi različnih poklicev in profilov ter obiskovali različne ustanove, organizacije, društva in podjetja. Na koncu vsakega leta izobraževanja so strokovne delavke vrtcev predstavile svoje projekte, ki so nastajali v posameznem šolskem letu. Proces drugačnega dela je dokumentiran v besedi, sliki in na filmu.

V priročniku bomo prikazali projekte treh vrtcev na temo 100 jezikov otrok. Priročnik je sestavljen iz dveh delov. V prvem delu prikazujemo delo in življenje ter projekt Kamenčki Vrtca Čebelica Šentjernej, drugi del pa je namenjen predstavitvi projekta dveh vrtcev na isto temo – 100 jezikov otrok. Predstavljamo projekt Naše umetnije Vrtca Bled – Enote Bohinjska Bela – in projekt Hiša Vrtca Gorje. Vedno začnemo s predstavitvijo vrtca, prikažemo pot od ideje ... do razstave izdelkov otrok ob koncu projekta. V poglavju Predstavitev projekta prikažemo delo in interakcijo med različnimi skupinami otrok ter refleksije vzgojiteljic, pomočnic vzgojiteljic in otrok, vključenih v projekt.

Vsem sodelujočim vrtcem, še posebej avtoricam, se iskreno zahvaljujemo za sodelovanje pri nastajanju priročnika. Prav tako se iskreno zahvaljujemo Tomažu Petku za lekturo, Igorju Cerarju za oblikovanje in Otokarju Kerševanu za vso tehnično

pomoč pri oblikovanju fotografij. Ena izmed avtoric je zapisala: »V projektu in drugačnem načinu dela sem ves čas uživala, se naučila, in bila nemalokrat presenečena nad iznajdljivostjo, sposobnostmi in znanjem otrok.« Naj skleneva – tudi midve sva ves čas uživali v drugačnem načinu dela, se veliko naučili in bili nemalokrat presenečeni nad iznajdljivostjo, sposobnostjo, znanjem ter nad pripravljenostjo vzgojiteljic in pomočnic vzgojiteljic delati drugače, delati z otrokom in za otroka.

Urednici

STO JEZIKOV OTROK VRTCA ŠENTJERNEJ

Avtorice:

Slavica Novak

Ana Srpčič

Urška Rožman

Sonja Kralj

PREDSTAVITEV VRTCA ...

... Vrtec Čbelica Šentjernej

OŠ Šentjernej – Vrtec Čbelica, Prvomajska 9, 8310 Šentjernej

Ravnateljica: Viktorija Rangus, tel. št.: 07 33 74 820

Pomočnica ravnateljice: Mira Hrovat, tel. št.: 07 33 74 470

Elektronski naslov: vrtec-cebelica.vvznmvce@guest.arnes.si

Spletni naslov: <http://www.vrtec-sentjernej.si>

Šentjernej, kraj na nadmorski višini 185 m, ki je svoje ime dobil po cerkvi sv. Jerneja, je veliko gručasto naselje na jugozahodnem delu Krške kotline; je gospodarsko, kulturno in upravno središče šentjernejske občine. Šentjernej leži sredi Šentjernejskega polja, tj. na križišču cest proti Novemu mestu, Brežicam, Drči

(Pleterje) in proti Dobruški vasi (priključek na avtocesto). V tem kraju je služboval tudi župnik Primož Trubar, po katerem se imenuje pred kratkim zgrajeni kulturni center. Kraje pod Gorjanci in na Gorjancih je slikovito opisoval Janez Trdina v delu Bajke in povesti o Gorjancih. Kar nekaj srednjeveških gradov krasí šentjernejske vzpetine: Gracarjev turn, Vrhovo in Prežek. Eden teh gradov je bil inspiracija za otroško ustvarjanje (Šentjernej 2012).

Skozi Šentjernej, ki se ob glavni cesti razširi v prostoren trg, teče potok Kobilica. Kraj dobiva vse bolj mestno podobo, medtem ko je bil do začetka šestdesetih let 20. stoletja še pretežno kmečko naselje. Še danes je v teh krajih mogoče najti mojstre starih ljudskih obrti – lončarstva in kovaštva. Kot se spodobi za dolenski kraj, tudi po šentjernejskih gričih pridelujejo cviček. Občina Šentjernej se izjemno hitro razvija; to se lahko delno vidi tudi v številnih novogradnjah stanovanjskih objektov, trgovskih središč in storitvenih objektov (Kraj Šentjernej 2012).

Večkrat obnovljena in dozidana Osnovna šola Šentjernej kaže, da je bila že kar nekajkrat premajhna. Samo otroško igrišče jo loči od montažne stavbe otroškega Vrtca Čebelica, katerega ustanoviteljica je Občina Šentjernej. V tej stavbi domuje 6 oddelkov, to pa je že zdavnaj premalo, da bi zagotovili potrebe po varstvu za vse otroke. Na sedmih lokacijah (Čebelica, Muca Copatarica, Petelinček, Živžav, Kobacaj ter družinski varstvi Radovan in Mohorič) je organiziranih 20 oddelkov, ki jih obiskujejo otroci, stari 1–6 let. Za otroke skrbi 51 zaposlenih. Med njimi je nastajal in zorel projekt 100 jezikov otrok (Vrtec Šentjernej 2012).

Od naštetih lokacij ima Čebelica najdaljšo tradicijo, saj odpira svoja vrata že od leta 1974. Preostale hiše so se odpirale pozneje, ko se je povečevalo število vključenih predšolskih otrok. V tem vrtcu ima svoje prostore tudi pedagoška vodja oz. pomočnica ravnateljice. Ob stavbi je veliko ograjeno igrišče, na katero prihajajo otroci z vseh bližnjih lokacij, iz Petelinčka, Muce Copatarice in iz družinskega varstva.

OD IDEJE DO RAZSTAVE ...

Štiri strokovne delavke Vrtca Čebelica Šentjernej smo obiskovale izobraževanje Reggio Emilia, in sicer veliko sobot v Mariboru. Iz Šentjerneja do Pedagoške fakultete v Mariboru sta za sprekno voznico potrebni skoraj dve uri vožnje. Prej ne gre. To pomeni, da smo bile udeleženke že zelo dobro motivirane za nova znanja, drugače bi obupale že v prvih zimskih mesecih, ko smo morale z vlakom, nato s taksijem in nazaj pa še z avtomobilom do doma in smo se vračale okoli 21. ure v soboto zvečer.

Do Ljubljane (kjer je bilo udeleženk preveč) bi imele dobrih 50 minut. Sprejele smo izziv in ni nam bilo žal. To izobraževanje je bilo prav tisto, kar mi, strokovni delavci, potrebujemo. Veliko praktičnega znanja, podkrepljenega z jasno utemeljeno teorijo. Svoje pridobljeno znanje smo prek aktivov prenašale na svoje sodelavke. Ob dolgi poti domov smo kritično ovrednotile predavanja, jih primerjale z našim delom v vrtcu, ugotavljale, kaj se da spremeniti, kaj bomo težko, kakšne možnosti imamo, skratka zelo veliko mnenj smo si izmenjale med seboj, imele smo skupno izhodišče in pozitivno motivacijo.

Po končanem izobraževanju smo imele občutek, da bi morale nekaj malega primakniti k našim projektom, ki že obstajajo v vrtcu, in naše navdušenje prenesti na sodelavke. Razmišljala sem o materialu, ki bi bil za otroke izziv. Ob poletni igri na igrišču sem opazila, da se otroci zelo veliko in radi igrajo s kamenčki na čutni poti; seveda jim nismo dovolile, da jih nosijo po travi, tudi v igralnico ne ... Tako se mi je utrnila ideja KAMEN. Idejo so sodelavke iz »tima Reggio« sprejele z navdušenjem. Takoj smo začele razmišljati tudi o razstavi, na kateri bi poskušale upoštevati izzive pedagoškega koncepta Reggio Emilia ... Pedagoška vodja je na pedagoški konferenci pozvala strokovne delavke, da naj se pridružijo timu.

Prvega timskega sestanka se je udeležilo 15 sodelavk; to so bile vodje oddelkov – Martina Medle, Barbara Rangus, Slavica Novak, Nevenka Vrhovšek, Ana Srpčič, Marjeta Hosta, Milena Vide, Slavka Smolič, Terezija Šolar, Zlatka Kocman Kuhar, Renata Hren, Jožica Zupančič, Barbara Zagorc in Urška Rožman – in pedagoška vodja vrtca Mira Hrovat.

Strokovne delavke so že imele nekaj idej, kakšne aktivnosti bi izvedle v svojih oddelkih. Predlogi so se navezovali na različne umetniške jezike pa tudi na različna področja dejavnosti. Udeleženke so videle možnosti za igro, ustvarjanje, spoznavanje in za raziskovanje kamenčkov skozi gibanje, jezik, matematiko in naravo. Najprej smo se poenotile glede ciljev, ki nas bodo pri delu vodili. Vsekakor smo želele izvedene dejavnosti prek razstave predstaviti širšemu lokalnemu okolju. V preteklih letih smo že razstavljali otroške izdelke, ki so pogosto le popestrili monotonost avle kulturnega centra. **Tokrat pa smo želele, da je razstava samostojen dogodek.** Dogodek, s katerim se bodo otroci ne le predstavili, ampak vključili v širše okolje. Zato so se že pojavile prve ideje o tem, da bi otroci aktivno sodelovali pri postavitvi razstave in odprtju. Da bi delo po oddelkih vendarle potekalo v smeri skupnega cilja, smo določile štiri sklope razstave: slike in risbe otrok, otroške fotografije, kompozicije kamenja ter projekcija fotografij in posnetkov. V okviru teh sklopov razstave pa je imela vsaka strokovna delavka vso avtonomijo, katere dejavnosti bodo izpeljane, kdaj in na kakšen način.

Sledilo je delo po oddelkih. Različni pristopi, različne vsebine, rdeča nit pa kamni in kamenčki. 17. januarja se je tim ponovno sešel. Udeležile so se ga po ena strokovna delavka iz skupin, ki so sodelovale v projektu Kamenčki. Treba je bilo sprejeti dogovore o tem, kako bomo pripravili razstavo. Takoj smo si razdelile delovne naloge, katera bo zadolžena za oblikovanje zgibanke, plakate, vabila, darilca za goste, za povabilo novinarjem, katera bo naredila seznam, kako bomo razstavo postavljali, kdo in kdaj bo prisoten na razstavi za vodenje idr. Sodelavke so bile zelo fleksibilne; delo smo si razdelile brez obotavljanja z dobro voljo. Tudi neke napetosti ali evforije pred dogodkom, torej pred odprtjem razstave, ni bilo čutiti. Dogovorile smo se, da bomo izvedli odprtje razstave v dveh delih, tako da bo bolj doživeto za otroke. Čutiti je bilo tisto pravo delovno vzdušje med sodelavkami.

PREDSTAVITEV PROJEKTA KAMENČKI ...

ANA SRPČIČ, diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok, študentka magistrskega študija na Pedagoški fakulteti v Ljubljani, vzgojiteljica v Vrtcu Čebelica Šentjernej v skupini otrok, starih od 1 do 2 let, skupina Bibe.

... Kamenčki med malčki (tudi enoletniki)

Delo z najmlajšimi, še posebno s tistimi, starimi 1–2 let, je nekaj posebnega. Od njih ne moremo pričakovati besednega utemeljevanja, razlaganja, odzivanja ... Zato pa našo pozornost pritegne njihova celotna podoba: telo, obraz, oči, kretnje, drža. Tako nam otrok sporoča svoje potrebe in signalizira občutke. Jezik telesa, imenovan tudi kinestetični jezik, je dan vsem ljudem – celo vsem živim bitjem – že ob rojstvu ter se pozneje razvija zavestno in nezavedno. Zaradi te prvobitnosti je univerzalen (Ruten - Saris 1992). Vsebuje ga vsaka beseda in vsako dejanje. Je jezik medsebojnih odnosov, iz katerih izvirajo vsebine, pomeni in oblike. Šele v občevanju z drugimi dobijo gibi in glasovi svoj pomen. Tudi vzgojitelj ne vpliva (vzgaja) le z besedo. Otroci, ki jih odlikujeta izjemna intuicija in občutljivost, prepoznajo naše sporočilo kot celoto, kar hkrati slišijo, vidijo in občutijo, je tisto pravo sporočilo, ki ga oddajamo. Otroci v obdobju do dveh let spoznava in interpretira svet prek neposrednega stika s predmeti; spoznava le izrazite in ločene izkušnje, svoja spoznanja pa izraža z gibanjem, gestami in z glasovi. Raziskovanje je glavna značilnost te stopnje razvoja, metoda pa so poskusi in napake (Marjanovič Umek 2006).

Odzivanje malčkov v igri in raziskovanju je drzno, izraža samozaupanje. Radovednost ter notranja sila po učenju in pridobivanju izkušenj sta gonilo njihovih aktivnosti. Vzgojitelj je tisti, ki postavlja »oder« za razvoj tega samozaupanja; lahko pa to prvobitno samozaupanje tudi zatire. Meja med eno in drugo možnostjo je precej tanka, ker jo določajo vzgojiteljeve jedrne lastnosti. Korthagen (2009) opredeljuje koncept osebnostnega razvoja v smeri razvijanja »bistvenih kvalitet« kot tistih, ki vzpostavljajo nujno jedro vzgojiteljeve poklicne identitete, njegovih prepričanj in osebnega poslanstva. Razvoj temeljnih vrednot – jedrnih kvalitet, ki so povsem individualizirani konstrukti – razumemo kot možnost nenehnega dograjevanja in spreminjanja. Lahko jih razvijamo, dograjujemo in spreminjamo; a prvi pogoj za to je, da jih najprej uvidimo, jim dodelimo ustrezen pomen in jih preoblikovane vgradimo v svojo zavest, šele nato jih lahko prenesemo v neki svoj pedagoški koncept oz. pristop. V ozadju slutimo subjektivne teorije vzgojitelja, ki se na ravni izvedbenega kurikulumu avtonomno odloča, katere materiale in sredstva bo ponudil otrokom in na kakšen način bo omogočal razvoj v smislu pridobivanja znanja, spretnosti in veščin.

Na videz preprosta igra otrok lahko postane zahtevna miselna in gibalna dejavnost. Sodelavka je v svojem oddelku otrokom dodala preproste pripomočke, ki so jih spodbujali in izzivali v njihovi igri. Pripravila je preprosto leseno škatlo z dvema odprtinama. In že je bil tu izziv.

Fotografija 1:

Velik kamen ne gre skozi manjšo odprtino.

Foto: Barbara Zagorc

Naši malčki so se s kamenčki igrali. Ko so jih spuščali skozi ozko grlo plastenke, so prisluhnili zvokom, trudili so se biti čim bolj spretni. Naleteli so tudi na težavo. Kaj pa kamen, ki je prevelik za v steklenico? Kamne smo s preprosto metodo poskušanja razdelili (matematično ustreznejše razvrstili) na dve množici. Dobili smo kupček kamnov, ki so »preveliki«. Uporabili smo jih za igro kamnov in barv.

Fotografija 2:

Plakat barvne »sledi«.

Foto: Ana Srpčič

Kamen so otroci pobarvali in ga zakotalili po veliki ploskvi belega papirja. Kamen se je kotalil in puščal za seboj zanimive sledi, ki so se vrtnčile, prepletale; sledi so bile dolge, kratke, prekinjene (kadar je kamenček poskakoval), včasih so zašle tudi zunaj papirnate podlage. Spet nova izkušnja.

Če smo kamnom dodali vozila – traktorje, prikolice, tovornjake – so otroci navdušeno nalagali kamne, jih prevažali, stresali, delali večje in manjše kupe, z vozili premagovali poti, polne kamenja ...

Fotografija 3:

Igra s kamenčki med malčki.

Foto: Tatjana Mohorič

Ob drugi priložnosti so se kamni spremenili v ritmično glasbilo, ki je pomagalo slediti ritmu besedila in peti pesmi. Ob manipulaciji s kamni so otroci spoznavali razlike med težkimi in lahkimi kamni, gladkimi in hrapavimi, okroglimi in ploščatimi ...

Fotografija 4:

»Uhh, kako težek kamen!«

Foto: Milka Radovan

Na sprehodih (malčki se običajno primejo vrvice, ki jim »pomaga« hoditi) po najbližji okolici so se otroci začeli spontano ustavljati, saj so na tleh opazili kamne, ki so jih želeli pobrati. Kdo ve, ali bi bili otroci tako pozorni na povsem običajen material pod svojimi nogami, če jim vzgojitelji ne bi omogočili raziskovanja kamenčkov.

Ob sklenitvi projekta iz naših igralnic (oddelki najmlajših) res niso romali številni izdelki. Bolj malo smo lahko pokazali širši javnosti, a v zavesti vseh strokovnih delavk v najmlajših skupinah je ostal bogat proces, ki smo ga vsaj v manjši meri uspele tudi dokumentirati v fotografski in videotehnik. Posnetki in fotografije so bili na ogled na razstavi, uporabile pa smo jih tudi za naša formalna srečanja s starši.

Ker se v strokovni javnosti, mogoče tudi med sodelavkami v našem vrtcu, pojavljajo pomisleki o ustreznosti uporabe elementov koncepta Reggio Emilia, je smiselno omeniti, da ravno elementi tega pedagoškega koncepta omogočajo vzgojitelju graditi strokovno avtonomijo, ki je podkrepljena z izjemno pedagoško zavestjo. Tudi Kroflič (2010) poudarja osebno odgovornost pedagoških delavcev in omenja naslednje trditve: predšolski otrok je kognitivno in socialno zmožno, bogato bitje; dialog,

poslušanje in prakticiranje so osrednje pedagoške dejavnosti v predšolskem obdobju; otrokov razvoj je nemogoče vnaprej predvideti, zato vnaprejšnje ciljno načrtovanje ni smiselno, vnaprej določen kurikulum pa nadomeščata »kontekstualni kurikulum v nastajanju« in pedagoška dokumentacija kot osrednji instrument o otrokovem doživljanju, mišljenju in o vzgojnem napredku.

Danes, ob reflektiranju dejavnosti na temo kamenčki, se zavedamo, da smo sledile prav tem idejam. Ciljno načrtovanje v oddelkih malčkov predstavlja bolj ali manj nujno formalnost. Takšen način načrtovanja omogoča bolj malo možnosti za zadovoljstvo ob uresničenih ciljih, ker so ti težko preverljivi, še posebno ob upoštevanju velikih razvojnih razlik med malčki. Ostane pa osebna zavzetost strokovnih delavcev, da otrokom omogočamo različne izkušnje ter organiziramo spodbudno in ljubeče okolje, katerega del smo tudi mi sami. Tako bomo skupaj z otroki uživali ob napredku in rezultatih, ki smo jih v našem primeru lahko pokazali tudi širši javnosti.

URŠKA ROŽMAN, diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok, udeleženka seminarjev Reggio Emilia, vzgojiteljica v Vrtcu Muca Copatarica, skupina Copatki, starost od 2 do 3 let.

... Kamenčki v oddelku 2–3 let

Avtorji koncepta Reggio Emilia so kot eno izmed izhodišč sprejeli misel, da se vsak otrok rodi s sto jeziki. Tako smo pri malčkih, starih od dveh do treh let skušali slediti temu, da bi s tako preprostim elementom, kot je kamen, ki ga najdemo dejansko povsod, spodbujali vse oblike izražanj – te so: gib, mimika, barva, risba, ritem, govor ... Oblike otrokovega izražanja v sto jezikih omogočajo, da lahko na različne načine otrok izrazi odnos do sebe, drugih, narave, prostora in do časa, v katerem živi (Devjak idr. 2009: 10).

Otroci kot raziskovalci so raziskovali okolico vrtca in iskali kamenje. Našli so zelo različne kamne in se ob njih pogovarjali. Slišati je bilo: »Tale je pa majhen.« in »Uh, tale je pa težek.«. Videli so rečne kamenčke ob potoku pa zgradbo, polepljeno s kamni, kamniti zid, potko iz kamenčkov in drugo. Pedagoški koncept Reggio Emilia namenja posebno pozornost razvijanju sposobnosti opazovanja, pri čemer naj bi otrok uporabil in razvijal vsa čutila, tudi tista, ki so običajno bolj zapostavljena (prav tam: 9). Otroci so imeli možnost plezanja na velike kupe peska, poslušali so zvoke različno velikih kamnov. Šli smo tudi na čutno pot, na kateri smo lahko pod bosimi nogami občutili razliko med hojo po majhnih ali večjih kamnih.

Fotografija 5: Bosih nog naokrog – hoja po čutni poti s kamenjem različnih velikosti.

Foto: Urška Rožman

Ker so se kamni, ki so jih otroci našli na sprehodih, velikokrat znašli v žepih otrok, smo se po pogovoru z otroki odpravljali na sprehode s košaricami. Tako so se začele neštete dejavnosti s kamni tudi v igralnici.

Sprva so otroci kamenje uporabljali spontano pri igri z vozili; opazila sem, da so ga radi stresali iz kamionov ali z bagri. Tako so lahko poslušali zvoke, ki jih je povzročalo stresanje kamenja; ker so dejavnost večkrat ponavljali, domnevam, da jim je bila všeč. Opazila sem, da so kmalu začeli nadgrajevati igro, tako da so kamenje razprostirali po mizi, ga sprva spet stresali iz posodic, pozneje pa delali različne nize, s katerimi so šteli, kako dolga je miza. Tako nanizani kamni so kmalu postali »vlakci« ali »avioni«. Začela se je igra, v kateri je sodelovalo več otrok. Gradili so na mizi, pod mizo, na blazini, se igrali v kuhinjskem kotičku. Spoznali so, da je imenitneje, če sodelujejo. Opazila sem, da so se otroci prek sodelovalne igre bolj povezali, spleтали prijateljske vezi. Seveda so večkrat nastali konflikti. Imeli so jih možnost reševati sami. To je razvidno tudi iz posnetka, na katerem sta dečka skupaj pod mizo iz kamenčkov sestavljala »avion«, pridružiti pa se jima je želela še deklica. Najprej sta jo odganjala stran, češ da jima bo vzela kamenje, potem pa sta spoznala, da je jima deklica pomagala pri »gradnji« in bila je celo zaželena.

Fotografija 6:

Dečka pod mizo sestavljata
»avion«.

Foto: Urška Rožman

Kamenček je postal motiv za igro jutranjega pozdrava. Otroci so si sede na tleh iz rok v roke v tišini nežno in počasi podajali kamenček. Kdor je želel, mu je lahko zaupal skrite želje ali le lepo misel. S tako jutranjo igro smo razvili pozitiven odnos do kamenčkov; to je bil tudi most do notranjega miru, umirjanja in zaupanja. Opazila sem, da je za otroke navaden kamen postal nekaj več. Dobil je čudežno moč: čeprav je trdne strukture, se ob njem lahko sprostimo. To nas je vodilo k ideji, da bi se sproščali s kamenčki. Uporabljali smo jih pri masaži.

Fotografija 7:
Masaža s kamni.
Foto: Saša Kociper

Poslušanje je po C. Rinaldi (prav tam) odprtost za različnost, je kontekst, v katerem se posameznik uči poslušati in pripovedovati ter se čuti legitimnega v predstavljanju svojih teorij in interpretiranju. Vzgojiteljci sva skozi celoten projekt kar se da sledili otrokom, jih poslušali in opazovali ter na osnovi tega ob kamenčkih ponudili še druge materiale. Kaj pa otroci? Zdi se mi zelo pomembno, da tudi oni znajo drug drugemu potrpežljivo prisluhniti, toda kako začeti? Poslušanja smo se učili z igro »ritmični stol«. Koncept Reggio Emilia zagovarja delo v manjših skupinah, tako da smo se na začetku igrali v skupinah s štirimi otroki in igro pozneje »razvili« v dejavnost celotne skupine.

Otroci so se svobodno izražali ob kamenčkih (prepevali, ritmično udarjali s kamenčki ...), tako da so jih drugi poslušali. Igra kot pomoč pri učenju poslušanja drug drugega je po drugi strani hkrati začetek nastopanja in izpostavljanja posameznika ter premagovanja treme pred nastopanjem oziroma izražanjem. Vsi smo sedeli na blazinah, le en otrok se je usedel na stol. Za vse preostale pa je bilo novo tudi to, da smo se učili poslušati nastopajočega. Začetki so bili pri večini skromni, kratki. Po nekem obdobju pa so se otroci ob tem, da so se izražali, tako da so jih drugi opazovali in poslušali, vedno bolj sprostiti. Mislim, da so otroci z igro »ritmični stol« premagali marsikatero oviro, zrastle sta jima samozavest in samopodoba. Seveda tako izpostavljanje nadgrajujemo še danes, ko otroci samostojno pripovedujejo pravljice (pa čeprav so stari 2,5 leta) in jih ni strah izpostavljanja na ta način, da jih vsi preostali poslušajo. Vse se je začelo s kamenčki ...

Med spontano igro s kamni sva s pomočnico otroke veliko snemali s pomočjo fotoaparata in se na osnovi posnetkov in opazovanj odločali ter otrokom ob kamenčkih med projektom ponudili tudi drug material: lubje, lesene palčke, glino, karton ali barvo. Otroci so material uporabili različno. Lubje in kamni so postali avtobusi, glina in kamenčki lizike, barva, kamenčki in karton pa so se zlili v mozaike. Tako so nastali različni izdelki, ki so bili predstavljeni tudi na razstavi. Otroci so ob ustvarjanju sprostiti domišljijo, začutili so material, uporabili so ga vsak na svoj način in se prek njega izražali; začutila sem, da so na izdelke ponosni. Tudi pozneje, na

razstavi, so jih prepoznali, jih pokazali svojim staršem, bratcem, sestricam in starši so tisti dan kar malce zrastle.

Nekega dne smo naleteli na problem: na mizo sem dala ožje in različno dolge tulce, zraven pa posodo z različno velikim kamenjem. Otroci so po poskušanju ugotovili, da je večina kamnov prevelika, da bi jih spustili v tulce. Niso vedeli, kako bi od posode z različnim kamenjem prišli do posode z majhnimi kamni. Na začetku so velikost kamenja ocenili s preskušanjem skozi tulce, potem pa so kar vizualno ocenjevali velikost. Na mizo sem postavila dve posodi. V eno so dajali majhne kamne, v eno pa velike. Pojavil se je problem za tiste kamne, za katere so menili, da so preveliki za posodo z majhnim kamenjem in premajhni za posodo z velikim kamenjem. Predlagali so, da dodamo še eno posodo in s tem problem rešimo. Takoj so vzeli posodo z manjšim kamenjem in jih preskusili s tulci. Naslednji dan so predlagali, da bi manjše kamne lahko uporabili tudi pri igri z obroči. Vse, kar je bilo treba storiti z moje strani, je bil material (obroči), potem pa sem lahko samo še opazovala in si beležila. Opazovala sem dečka, ki je kamne nizal ob obroču, da je nastal okrogel niz; krog je nato razpolovil.

Fotografija 8: matematični kamni.

Foto: Urška Rožman

Najprej je zapolnil eno polovico kroga, potem še drugo. Deček je bil ob nastalem zelo zadovoljen; dvignil je obroč in vzkliknil: »To gumo bom pokazal atiku!« Ve, da je guma okrogla, in njegov niz ga je spominjal na gumo pri traktorju. Otrok je v tem primeru uvidel nekaj, česar sam še ni znal pojmovati, vendar sem jasno videla dečkovo zadovoljstvo in ponos ob končnem izdelku.

SLAVICA NOVAK, diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok, udeleženka izobraževanja Reggio Emilia v Mariboru, zaposlena v vrtcu Čebelica Šentjerneje v skupini Ringaraja, v kateri so otroci, stari od 3 do 4 let.

... Igra in učenje otrok s kamenčki

V pristopu Reggio Emilia je pomembno izvajanje dejavnosti tako, da vzgojitelji v oddelku vrtca zagotavljajo primerne pogoje za učenje, da otrok nič ne učijo (poučujejo), ampak se ti učijo sami. To pa ne pomeni, da otrokom igro olajšamo, ampak jo naredimo čim kompleksnejšo, tako da so otroci čim bolj izzvani. Torej se moramo potruditi, da otroke spodbujamo k samostojnemu raziskovanju (Devjak idr. 2009: 85).

Na vsakem sprehodu so se otroci zelo radi spontano ustavljali in nabirali kamenčke. Odlagali so jih po žepih, včasih pa so jih vso pot do vrtca nesli v roki, potem pa v garderobi niso vedeli, kam z njimi. To mi je bila iztočnica, da nekaj spremenimo, dodamo, obogatimo, v bistvu nadaljujemo, razvijamo otrokovo igro. Kupili smo košarice različnih velikosti in zdaj hodimo na sprehod s košaricami, raziskujemo poti, travnike ter iščemo zanimive, majhne, velike kamne različnih barv in oblik. Otroci so kamne fotografirali z digitalnim fotoaparatom. Kamne smo prinesli v igralnico, v kateri so se dejavnosti nadaljevale. Otroci so jih v vodnem kotičku umili, jih spuščali v vodo, opazovali spreminjanje barve, nato so jih polagali v korito, v katerem so se posušili.

Fotografija 9:
Nabiranje kamenčkov.
Foto: Karmen Hudoklin

Otroci so imeli na voljo lesena korita v velikosti miz, v katerih so imeli kamenčke. Zelo veliko otrok je zlagalo kamenčke v različne kompozicije kar v koritih. Nekateri otroci

so si v kotičku našli različne materiale – lubje, lesene deščice, storže, ki so še popestrili njihovo igro. Otroci so po lastni ustvarjalnosti zlagali kamenje v kupe, vodoravne linije, kroge, kvadrate. Raziskovali so prostor, površino, globino. Ves čas ustvarjanja so otroci fotografirali, nato svoje fotografije opazovali; med njimi se je razvijala komunikacija, v kateri smo lahko zaznale kritično vrednotenje kompozicij in tudi fotografij. To smo lahko zapisale na osnovi opazovanj videoposnetkov otrok. Dejavnosti smo snemale s kamero.

Fotografija 10:
Ustvarjanje kompozicij.
Foto: Slavica Novak

Otroci so si ogledali videoposnetke, prek projektorja smo otrokom pokazale različne fotografije iz narave, ogledali smo si kamenje v oceanih, rekah, ob tem so se otroci pogovarjali, se čudili, pripovedovali, kje bi mi lahko našli kamne v naši okolici.

Fotografija 11:
Otroci fotografirajo in
postavljajo kompozicije.
Foto: Slavica Novak

Dve skupini (Ringaraja in Mavrica) sta na travi s pomočjo mivke oblikovali napis 100 jezikov otrok, kar je pozneje služilo za logotip naše razstave. Otroci so ponosno povedali staršem, tetam in stricem: »To smo pa mi naredili, veš ...« Njihov podpis so predstavljali dve vedri in lopatka.

Fotografiji 12 in 13: Otroci oblikujejo napis 100 jezikov.

Foto: Sonja Kralj

Otroci so s težavo pospravili ali zložili/ stresali svoje kompozicije v korita. Odločili smo se, da bomo kamne lepili na podlago in svoje ustvarjanje postavili na razstavo v garderobo, da bo na ogled prijateljem iz sosednjih skupin ter staršem. Uporabili smo lesno lepilo, otroci pa so se znašli na različne načine. Nekateri so namakali kamenčke in jih nato zlagali na kos lesa, drugi so les namazali s čopiči, vsi pa so ugotovili, da se lepilo dolgo suši. Otroci so nosili svoje izdelke v garderobo na mizo, jih postavljali in premikali, obračali, ugotavljali, kako bi bilo bolje razstaviti; tudi pri tem se je razvijala komunikacija.

Fotografija 14: Lepljenje kompozicij kamnov.

Foto: Nevenka Vrhovšek

Fotografija 15: Ogledala.

Foto: Sonja Kralj

Pri postavljanju kompozicij so otroci uporabili tudi flomastre, najprej za to, da so označevali kamne, pozneje pa so kamne v celoti pobarvali. Navdušenje se je preneslo na večino otrok; tako sva jim dale na voljo čopiče in različne tempera barve.

Otroci so barvali rdeče kamne, nato pa so s flomastri delali črne pike; kamni so bili tudi zeleni in različno pisani. V skupinah od 5- do 6-letnih otrok so nastajali zanimivi barvni vzorci.

Fotografiji 16 in 17: Barvanje kamnov.

Foto: Zlatka Kocman Kuhar

Ob pobudi, da bi kompozicije lahko tudi narisali, so otroci na različne velikosti papirja risali s svinčniki. Otroške fotografije kamnov smo natisnili na format A4, jih prilepili na slikarska stojala in otroci so risali ob opazovanju svojih fotografij kamnov. Kot je zapisala U. Podobnik (2009: 116), so v okviru likovnega izražanja likovni izzivi vezani tudi na spoznavanje posameznih likovnih pojavov, materialov in orodij, s katerimi otrok praktično manipulira, jih preizkuša in razvija tudi svoje motorične spretnosti in fleksibilnost. Ta specifična znanja v konceptu Reggio Emilia otrokom posreduje ateljerist, mi pa smo v vrtec povabili slikarko.

Fotografiji 18 in 19: Otroci slikajo s slikarko.

Foto: Barbara Rangus in Slavica Novak

Otroci so slikali na stojalih in se igrali vloge slikarja. Tako smo v vrtec povabili slikarko. Na terasah, ki so tudi naš atelje, so otroci skupaj s slikarko sestavili kompozicijo iz kamnov. Slikarka Minka je prinesla svoje slikarsko stojalo, čopiče, barve, haljo. Tudi

otroci so oblekli slikarske halje. Kompozicijo so opazovali, tipali skupaj s slikarko, nato so slikali s čopiči, si sami mešali barve, hkrati pa opazovali slikarko, se z njo pogovarjali, jo spraševali, komentirali. Zavedati se moramo, da je pri otrokovem izražanju pomemben predvsem ustvarjalni proces, saj se bo izid, če bo proces zastavljen in voden ustvarjalno, zgodil sam po sebi (prav tam: 112).

Dejavnosti smo snemale in ob podrobnem opazovanju ugotovile, da so otroci svoje navdušenje delili s slikarko, ko so jo klicali: »Pridi pogledat, kaj je meni uspelo, nastalo, kaj sem narisal/-a.« Najpogosteje so spraševali, ali bodo še lahko slikali ... Veseli so bili, ko sva jim obljubili, da bodo izdelki na razstavi v kulturnem centru. Skupaj smo šli pogledat, kje v kulturnem centru bo prostor za razstavo njihovih slik. Ob skupni evalvaciji v timu s slikarko smo ugotovile, da je za otroke tako delo nova izkušnja; drugačni pristopi, kot so jih vajeni, so jim izziv, saj se morajo na različne načine prilagajati, spoznavati nove ljudi. Motivacija je velika, saj vedo, da lahko pričakujejo nekaj novega, kar pa je vedno izziv za otroke. Tako smo nadaljevali pot iz vsakdanjosti v neznano in še neraziskano temo fotografiranje s fotografiranjem.

Otroci so se seznanili z digitalno tehniko, ki jim daje nešteto možnosti učenja. Rokovanje z digitalnim fotoaparatom jih je zelo navdušilo in jih še dodatno motiviralo za opazovanje kamnov. Otroci so postali pozornejši na posamezne detajle, razporeditve v prostoru, teksturo, barvne nianse, igro svetlobe, na svet okrog sebe. Pri tem delu jih je spodbujala profesionalna fotografinja Sonja, ki je hkrati tudi naša strokovna sodelavka.

SONJA KRALJ, fotografinja, vzgojiteljica, študentka Visoke šole za storitve, smer fotografija, v Ljubljani, pomočnica vzgojiteljice v vrtcu Kobacaj, skupina Mehurčki, starost otrok od 1 do 2 let.

... Tudi otroci so fotografirali

Sem Sonja, fotografinja s končano izobrazbo in trinajstletnimi delovnimi izkušnjami na tem področju. Pred petimi leti sem opravila prekvalifikacijo za srednjo vzgojiteljsko šolo in delam v vrtcu tri leta kot pomočnica vzgojiteljice. Poleg dela v vrtcu obiskujem tretji letnik Visoke šole za storitve, smer fotografija, v Ljubljani.

Vzgojiteljici Slavica in Urška sta mi ponudili izziv, da bi v manjših skupinah fotografirali z otroki. Zaupanje vzgojiteljic sem si pridobila, ko so opazile mojo motiviranost, ko sem z otroki izvajala spoznavanje poklica fotograf. Ves čas, ko so sodelavke obiskovale izobraževanja Reggio Emilia, sem z zanimanjem sprejemala nove informacije. Bile so blizu mojemu poklicu fotografinke in hkrati delu z otroki. Prebrala sem si obstoječo literaturo o konceptu Reggio Emilia. Znanje je bilo navdušujoče in delo z otroki v povezavi s fotografskim znanjem sem sprejela z odgovornostjo. K izzivu sem pristopila z velikim veseljem, a hkrati se je v meni zbujal strah, saj je bilo tovrstno delo zame nekaj povsem novega. V meni so se začeli porajati dvomi, ali bom zmogla peljati ven skupino petih otrok, hkrati skrbeti za njih, njihovo varnost, za uporabo digitalnih fotoaparatorov ter – kot da ne bi bilo dovolj – obenem vse dogajanje zabeležiti in ujeti še v svoj fotografski objektiv. Z vzgojiteljicama Slavico in Urško smo bile fleksibilne. Ker sem bila za ta čas zaposlena za nadomeščanje oziroma kot dodatna pomoč, sem vsako časovno priložnost in možnost izkoristila, da sem iz skupine vzela po nekaj otrok in z njimi odšla za kakšno urico. To je podprla tudi vodja vrtca Mira. Veliko sem razmišljala, na kakšen način pristopiti in kako izpeljati stvar v skupini Ringaraja, v kateri so otroci stari od treh do štirih let, ter v skupini Copatki, kjer je starost otrok od dveh do treh let. Ko sem z vzgojiteljicama opazovala ter načrtovala in ko smo se z otroki dejansko znašli pred dejstvom, so stvari preprosto stekle v zagon in se dopolnjevale, nadgrajevale in strah je postal povsem odveč. Iz skupine Ringaraja sem običajno vzela s seboj 4 otroke v skupino. Ti otroci imajo v skupini ves čas na voljo kompaktni digitalni fotoaparat in so vajeni dela z njim. Znajo ga vključiti, fotografirati in nekateri tudi že posnetke pogledati na prikazovalniku.

Z vzgojiteljico Slavico sva načrtovali štiri različne sklope; ob dejavnostih sem otroke opazovala, si zapisovala in skupaj sva evalvirali.

- **Igrišče in kompozicija.** S skupino otrok smo odšli na vrtčevsko igrišče, na katerem smo sestavljali različne kompozicije iz kamnov, majhnih in malo večjih. Nastali so:

dolge kače, sonček, grad. Otroški domišljiji ni bilo konca. Otroci so dogodke ves čas dokumentirali z digitalnim fotoaparatom. Občutek strahu, da bodo težave in prepiri, kdo bo želel fotografirati, je v hipu postal odveč. Težav, kdo bo v roki držal fotoaparat, ni bilo, saj so bili otroci zelo motivirani in predani svoji igri, ko so iz kamnov postavljali kompozicije. Presenetili so me, ko so začeli kompozicije podirati in kamenje iz trave pospravljati na svoje mesto z izjavo: »Veš, vse kamne moramo pobrati, drugače Stane ne bo mogel kositi, se mu bo kosilnica pokvarila!«

Fotografija 20: Postavljanje kompozicij.

Foto: Sonja Kralj

- **Mozaik petelina.** Z drugo skupino smo se odpravili pred kulturni center, ki je od vrtca oddaljen kakšnih 200 metrov. Pred njim se na tleh razprostira mozaik petelina iz kamnov. Otroci so opazovali, kje ima petelin rep, kje glavo, želeli so kamenčke pobrati in jih dati v košaro. Opazovali so, tipali in seveda hkrati fotografirali. Ko smo se vračali proti vrtcu, smo ob poti opazili velike kamne, težke kar dobrih 20 kilogramov. Želeli so jih dvigniti, da jih bomo nesli v vrtec pokazat Slavici. Poizkušali so, a z aman. Mislim, da jim ni bilo mar, saj so takoj kamne izkoristili za povsem novo igro. Začeli so skakati iz kamnov in se ob tem zelo zabavali. Ob pregledovanju nastalih fotografij so pripovedovali z navdušenjem: »Poglej, Ema je v zraku!«

Fotografija 21:

Fotograf.

Foto: Sonja Kralj

Fotografija 22: Kamen ali skala!

Foto: Sonja Kralj

- **Cerkev.** Blizu vrtca stoji cerkev, kot je običajno v vasi, in tudi v Šentjerneju ni izjema. Temelji cerkve stojijo na velikih kamnih, ki jih opazimo tudi pod rahlo odpadajočo fasado. Otroke sem povprašala, ali se jim zdijo ti kamni majhni, pa je deček odgovoril: *»Poglej, kako ogromen kamen, ne morem celo cerkev nest.«* Tipali so kamne, ki so kukali izpod ometa, in opazili, da so na tleh tudi kamni. Okrog cerkve so na tleh velike kvadratne plošče, sestavljene iz drobnih kamnov. Deklice so jih tipale in skušale pobrati, deček ju je nekaj časa opazoval, nato pa se njima ni pridružil pri poizkusu pobiranja, ampak začel dogodek fotografirati.

Fotografija 23:

Zaznavanje drobnih kamnov.

Foto: Sonja Kralj

- **Fasada na banki.** Z o troki smo odšli do banke, ki ima v fasadi nalepljene pravokotnike različnih dimenzij iz kamnov. Otroci so jih najprej opazovali, pripovedovali, da so majhni in veliki kamni, opazovali njihovo obliko, barvo, jih tipali ter jih fotografirali. Ob stavbo so postavljali svoje prijatelje in drug drugega so fotografirali. Ob tem so se zabavali in bili zelo dosledni. Govorili so: *»Pojdi še ti tam, tebe ni na sliki, bom zdaj jaz fotografiral. Jaz sem se že slikal.«*

Fotografija 24: »Hladen je in pika.«

Foto: Sonja Kralj

Prav tako sva načrtovali z vzgojiteljico Urško. Odločili sva se, da v skupino vzamem le po dva otroke, ker so ti otroci mlajši. S tem je bilo delo nemoteno, brez stranskih motečih dejavnikov, otroci so bili sproščeni. Pri delu v skupini sem jim ponudila dva kompaktna digitalna fotoaparata. Po pogovoru s starši sem ugotovila, da je bila to za otroke prva izkušnja rokovanja; starši jim doma ne zaupajo v roke fotoaparata, kar je razumljivo, saj je večina teh otrok stara le dobri dve leti. V skupini so sicer imeli na voljo nedelujoče fotoaparate in tudi plastične igrače – fotoaparate. Opazovala sem jih in menim, da bi ob preprostejši tehniki oziroma drugačni razporeditvi funkcijskih tipk nastalo še veliko več »dobrih« posnetkov. Velikokrat so bile težave, da njihove majhne roke komaj dosežejo do sprožilca na fotoaparatu ali n e hote pritisnejo na kakšno nezaželeno tipko.

Fotografija 25: Rokovanje s fotoaparatom.

Foto: Sonja Kralj

Z otroki smo postavljali različne kompozicije v predprostoru igralnice. Pripovedovali so: »Poglej, naredil sem ladjo pa traktor pa avtomobil se pelje ...« Hkrati pa so fotografirali svoje kompozicije. Ves čas sem dokumentirala tudi sama. Otroci so me opazovali in me posnemali. Ker sem sama precej velika, kar malo čez meter in osemdeset centimetrov, sem se velikokrat ulegla na tla, ko sem fotografirala otroke pri igri. Začeli so me posnemati in tudi sami so ležali na tleh. Zanimivo jim je postalo, da so fotografirali drug drugega. In čeprav sami niso znali pritisniti na pravi gumb, so si med seboj kazali fotoaparate in pripovedovali: »Poglej, slikal sem te.« ali pa »Inti se pa smeje, poglej, poglej, slikal sem jo.«

Fotografija 26: Izbiranje kompozicije.

Foto: Sonja Kralj

Fotografija 27:

»Fotografiram.«

Foto: Sonja Kralj

Igrali smo se na terasi, zunaj. Ob sebi sem imela fotoaparata, saj sem ravno želela fotografirati deklico, kateri sem spletla kitke. Deček, ki je bil zraven, je izrazil željo, da bi on tudi slikal. Ponudila sem fotoaparata in ga le opazovala. Splezal je na tobogan in fotografiral. Malo me je skrbelo zaradi njegove varnosti, saj je imel v roki fotoaparata in se ni mogel držati, ko je plezal po stopnicah. Vprašala sem ga, zakaj je šel s fotoaparatom na tobogan. Njegov odgovor: »Ja, slikal sem cerkev, je visoko.«

Fotografija 28:

Iznajdljivost.

Vir: Vrtec Čebelica;

Luka, skupina Copatki

Vsakokrat, ko sem iz skupine vzela po dva otroke, je en deček izrazil željo, da bi šel z menoj. Če je le čas dopuščal, sem ga vzela s seboj v garderobo, da sva se umaknila iz skupine, in mu ponudila fotoaparata. Z velikim veseljem je pritiskal na sprožilec, pripovedoval ob posnetkih, ki jih včasih zaradi »nerodne« tehnike sploh ni bilo, in vedno se je smejal, če mu je uspelo, da je fotografiral mene. Takrat je vedno rekel: »Poglej, Sonja, slikal sem te!« Odločila sem se, da ga ob priložnosti vzamem ven. Ven, na prosto, da se prepričam, ali fant res s takšnim veseljem fotografira ali ga bo mogoče vpliv okolice zmotil in bosta postala cesta in zunanji svet veliko zanimivejša. Šla sva do banke, do te iste, pri kateri smo bili z otroki iz starejše skupine. Ob stavbi sva tiho stala. Najprej je kamenje na fasadi potipal; zmotila ga je le ena majhna pajčevina. Odstranila sem jo z roko. Stopil je korak stran pa spet bližje pa spet malo stran in opazoval. Okrog vratu je imel fotoaparata. Po nekajminutnem opazovanju in tipanju kamnov je začel fotografirati. Nekajkrat si je spremenil položaj, s katerega je fotografiral. Nato je rekel: »Sem slikal, greva zdaj nazaj?« In sva šla. Kar onemela sem. Potrdil je moje sume. Jasno mi je postajalo, da je fotoaparata ali pa fotografija fantu »všeč« ... in ko sem pogledala nastale posnetke, sem dejala: »Saj ne morem verjeti, da je to slikal fant, ki nima še niti treh let.« Bila sva zunaj, imel je možnost, da bi fotografiral kar koli, mogoče cesto, avtomobil, vrtec, kar koli že. Jaz sem ga le pripeljala do stavbe, kjer je sam opazil kamne in zabeležil posnetke, ki mejijo že skoraj na slikarsko podobo. Zajel je oblike, linije, teksture ...

Fotografija 29:

Gašper fotografira.

Foto: Sonja Kralj

Po vseh teh izkušnjah, ki sem jih doživela z otoki v povezavi s fotografijo, lahko rečem le to, da mi je žal, da nisem že prej vsak trenutek izkoristila in delala z njimi na tem področju. Zdaj, ko ravno to pišem, delam na delovnem mestu kot pomočnica vzgojiteljice v naši Enoti Kobacaj, ki se je s prvim marcem šele odprla. Delam v skupini z otroki, starimi od enega do dveh let in se že veselim, ko bom lahko ponovno pripovedovala, kako ta majhna bitja že fotografirajo, pa čeprav mogoče le eden od celotne skupine pokaže to zanimanje, pa bo uspeh.

Skozi svojo fotografsko izkušnjo v povezavi z delom z otroki podpiram strokovno mnenje, da morajo biti vsi »učni elementi« za otroke v višini njihovih oči. Svet, ki je višji, za njih za zdaj skoraj ne obstaja.

Posebno se želim zahvaliti Slavici in Urški, da sta mi omogočili, da tovrsten izziv izpeljem, da sta mi zaupali, me podpirali in mi zaupali otroke. Hvala.

SKLEPNI DEL PROJEKTA ...

... Razstava v kulturnem centru

(Urška Rožman, Ana Srpčič, Slavica Novak, Sonja Kralj)

Koncept Reggio Emilia temelji na pojmovanju, da je otrok kompetenten in da ima velike ustvarjalne zmožnosti ter moč za odkrivanje in raziskovanje sveta že v najzgodnejšem obdobju. Ena izmed značilnosti koncepta Reggio je tudi ta, da je vrtec tesno vpet v kulturno okolje, zato smo se vzgojiteljice na timskem sestanku odločile, da razstavo postavimo v »hramu kulture« v našem okolju – to je v Kulturnem centru v Šentjerneju. Tam se vsak mesec odvija veliko različnih predstav in prireditev in tako so lahko razstavo videle širše množice ljudi različnih generacij iz naših in drugih krajev.

Fotografija 30:
Kulturni center Primoža
Trubarja Šentjernej.
Foto: Sonja Kralj

Projekt na temo kamenčki je po oddelkih potekal vse od oktobra do februarja. Zvrstile so se številne dejavnosti; otroci so gotovo pridobili številne spretnosti in znanja; kot trajna pridobitev vseh teh procesov je nastalo veliko različnih izdelkov. Pika na i vsega pestrega dogajanja je bila razstava, ki je potekala v Kulturnem centru Primoža Trubarja v Šentjerneju, in sicer od 10. 2. do 25. 2. 2012. Za razstavni prostor, to je bila Rdeča dvorana, smo se dogovarjali z vodstvom kulturnega centra že dober mesec prej. Prilagodili smo se njihovim terminom, saj se v teh prostorih pogosto odvijajo različne prireditve.

Prostor je bilo treba pripraviti, zato smo prosili hišnike, da so nam s kombijem iz vrtca prepeljali večje in težje izdelke, panoje in nivojske police. Teden pred odprtjem razstave smo v priprave in postavitve vključili tudi otroke. Skupine otrok, ki so prihajale in prinašale svoje izdelke iz igralnic, so postavljale konstrukcije iz kamnov in kamenčkov na nivojske police.

Fotografija 31:
Postavljanje razstave.
Foto Slavica Novak

Fotografija 32:
Razstavljene fotografije.
Foto: Sonja Kralj

Da so otroci lahko delali v manjših skupinah, so si med tem lahko ogledali tudi film 100 jezikov otrok, ki je v predstavljal aktivnosti vseh sodelujočih oddelkov. To je bila priložnost, da so ponovno podoživeli svojo dejavnost in videli dejavnosti, ki so se izvajale v drugih oddelkih.

Brez težav seveda ni šlo. Nizka temperatura, tudi -15°C , in močno sneženje sta nas ovirala na sicer kratki poti od vrtca do kulturnega centra. A datum odprtja se je bližal, prestaviti pa ga zaradi že objavljenih datumov in poslanih vabil nismo mogli. Na koncu je razstava vendarle dobila svojo končno podobo.

Fotografija 33: Razstava.

Foto: Sonja Kralj

Del prostora, opremile smo ga s stoli, je bil namenjen umirjenemu ogledu filma 100 jezikov otrok, ki smo ga predvajali vse dni, ko je bila razstava na ogled. Dve vzgojiteljici sta prostor izrabili za roditeljski sestanek s starši, saj je razstava zelo konkretno dopolnila to, kar sta sicer želeli staršem predstaviti.

Ker smo med igro in raziskovanjem kamenčkov otrokom dale možnost uporabe digitalnega fotoaparata, smo imele kar zajetno zbirko otroških fotografij. Za razstavo smo izbrale 30 fotografij v dimenziji 30 x 20 cm, vstavile smo jih v črne paspartuje in aluminijaste okvire ter jih razporedile vzdolž celotne stene prostora. Ravno ta del razstave je požel številna občudovanja. Fotografirali so otroci, stari od 2 do 5 let.

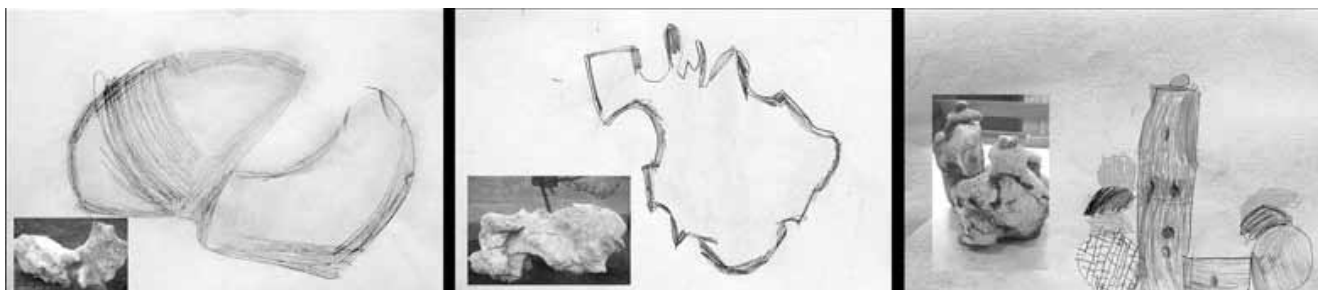
Na panojih smo razstavile risbe in slike, ki so jih otroci ustvarjali ob fotografski predlogi z vsebino kamen. Pri razporeditvi izdelkov smo upoštevale starostno obdobje otrok in slikarske tehnike ter dodale zapisane komentarje otrok. Želele smo upoštevati estetski vidik in tudi preglednost razstavljenih izdelkov.

Fotografija 34:

Risbe kamnov.

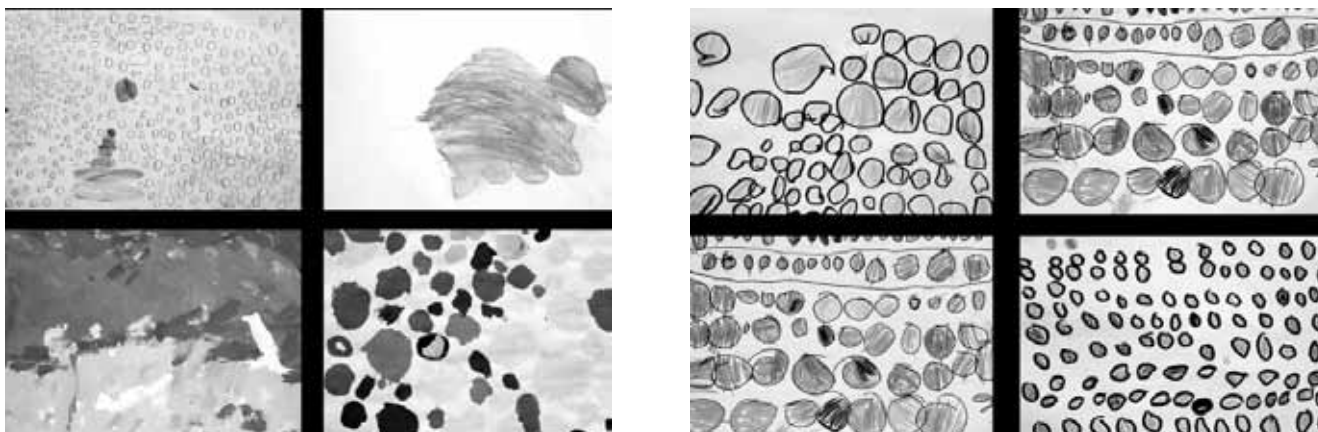
Foto: Sonja Kralj

Fotografija 35: Risbe kamnov otrok skupine Rdeče žoge.

Foto: Sonja Kralj

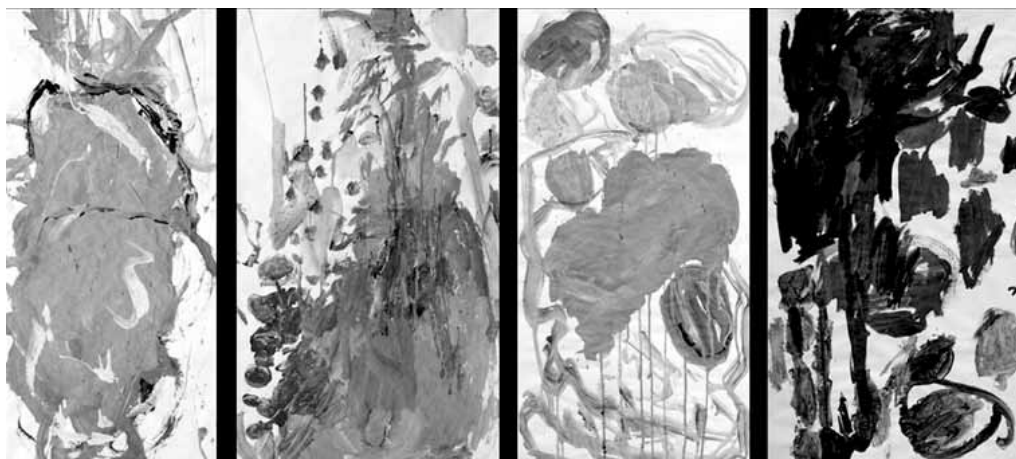
Risbe in slike so nastajale tudi po različnih doživetjih s kamni in kamenčki: aktivnosti na čutni poti, gibalne dejavnosti s kamenčki, raziskovanje kamnov v potoku ...

Fotografiji 36 in 37: Raznolikost tehnik in vsebin otrok iz skupin Mravlje in Ptički.

Foto: Sonja Kralj

Posebna izkušnja za otroke pa je bilo dopoldne, ki so ga preživali s slikarko Minko. V njeni družbi so postale otroške poteze s čopičem še drznejše.

Fotografija 38: Otroško slikanje na velik format (70 x 60 cm) ob prisotnosti slikarke Minke. Foto: Sonja Kralj

Fotografija 39:

Otroško slikanje na velik format (70 x 60 cm) ob prisotnosti slikarke Minke.

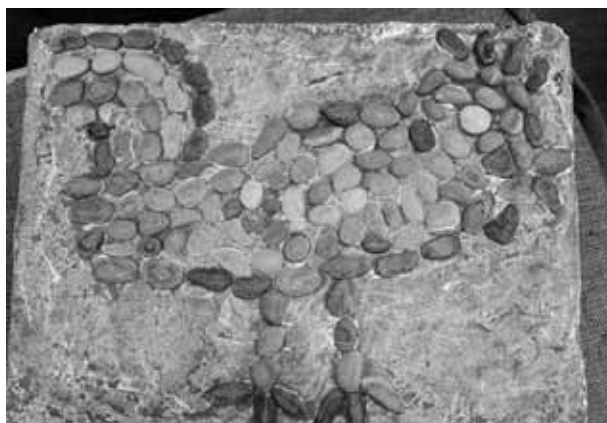
Foto: Sonja Kralj

Na nivojskih klopih so bile razstavljene že prej omenjene kompozicije otrok. Ta del razstave so v celoti samostojno oblikovali in postavili otroci.

Fotografija 40: Kompozicije na nivojskih klopih.

Foto: Sonja Kralj

Mize smo pregrnile z žakljevino, nato pa smo razstavili različne izdelke, ki so nastajali po oddelkih. Bogastvo dejavnosti, ki se je odvijalo v prostoru in tudi zunaj, se je odrazilo v raznolikosti tehnik, materialov in v končnem sporočilu izdelkov. Nekateri so na svojih »pohodih« po bližnji okolici raziskovali potočke in izvire, grad, stare kamnite hiše, velike skalne gmote, kupe peska in še in še. Otroci in vzgojiteljice so kamnom dodajale še druge materiale: lubje, različna lepila, les ...

Fotografija 41:

Mozaik petelina so ustvarjali otroci iz skupine Rumene žoge.

Foto: Sonja Kralj

Razstavljeni so bili peščene ropotulje, ki so v igralnici spremljale petje otrok, in različni mozaiki, ki so kljub naravnim peščenim barvam nosili močno sporočilo. Otroci

so kamne vtisnili v slano testo, mivko, v glino ter jih lepili na les. Peščene barve so dopolnjevali barvani kamni, v tridimenzionalni obliki pa so izstopale skulpture v obliki živali, grad in kamnita vas.

Fotografija 42:

Grad so izdelovali otroci iz skupine Mavrica.

Foto: Sonja Kralj

Fotografija 43:

Vas, ki so jo gradili otroci iz skupine Ptički.

Foto: Sonja Kralj

Starejši otroci iz skupin Rdeče in Rumene žoge so si izmišljali zgodbe in rime o kamnih. Tudi ta material smo razstavili v tiskani obliki.

ZGODBA O IZGUBLJENEM KAMENČKU

Nekoč je živel kamenček, ki je rad nagajal deklici Jerici. Nekega dne se je odpravil do vodnjaka sredi mestnega trga. Preveč se je nagibal čez rob, zato je padel med ribice, ki so plavale v vodnjaku. Nenadoma je nekdo odmašil odtok in kamenček je skupaj z ribicami potegnilo skozenj. Z veliko hitrostjo jih je neslo po temnem kanalu, ko so nenadoma pred seboj zagledali svetlo, modro nebo. Tok jih je prinesel do mirnega potoka, po katerem so počasi nadaljevali pot. Kamenček se je ves prestrašen ustavil ob bregu potoka, ko je žalosten ugotovil, da se je izgubil.

Ni preteklo veliko časa, ko je z mamico in atijem prišla k potoku njegova Jerica. Vsa srečna je bila, ko je na bregu zagledala svoj izgubljeni kamenček. Nežno ga je pobrala, ga pogrela v svojih toplih rokah in ga skrbno pazila vso pot do doma. Tudi kamenček je bil ves srečen. Odločil se je, da se nikoli več ne bo sam odpravil od doma.

KAMENČEK

Kamenček mali, kod si le hodil?

Kamenček mali, kod si se podil?

Ob potoku si bival in ob žuborenju vode užival.

*O, prišel okrog sem jaz, sem vzel te v svojo last. Zdaj pri meni doma stanuješ
in srečanje z mano obžaluješ.*

Potrudil se bom, da enkrat te vrnem v svoj dom.

Vse je bilo pripravljeno. Še strokovni delavci – aktivni udeleženci projekta – smo se čudili, koliko vsega se je nabralo in kakšno bogastvo dejavnosti govori skozi razstavljene izdelke. Nato je sledilo odprtje razstave. Pri razstavi kakor tudi v procesu igre otrok s kamenčki so bile ves čas udeležene tudi pomočnice vzgojiteljic skupin, ki so sodelovale, pa jih do zdaj nismo omenile: Tatjana Mohorič, Barbara Zagorc, Milka Radovan, Sonja Jeršin, Janja Vintar, Sonja Kralj, Vesna Župevc, Mirjana Komes, Karmen Hudoklin, Ivanka Zagorc, Marija Božič, Anamarija Luzar, Petra Zorko, Vladka Simončič, Kristina Magdalenič, Saša Kociper in Klavdija Strle.

KC PRIMOŽA TRUBARJA ŠENTJERNEJ

RAZSTAVA - VRTEC ČEBELICA

VABLJENI od 7.2. do 25.2.2012

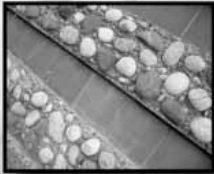

- slike in risbe otrok (ustvarjanje ob opazovanju)
- fotografije otrok (otroci v vlogi fotografa)
- kompozicije s kamni (otroška domišljija)
- projekcija fotografij in videoposnetkov (prikaz celotnega ustvarjalnega procesa na temo kamen)

Projektna skupina vzgojiteljic in strokovnih delavcev
načinje sodelovanje s pedagoški svetovi
vrtca in šole na področju predstavitve razstave
2012-2013

Za javnost bodo razstavo postavili in odprli otroci.

Ogled razstave pod strokovnim vodstvom :

7. februarja	od 18.00 do 20.00 ure
10. februarja	od 18.00 do 20.00 ure
15. februarja	od 16.30 do 18.30 ure
16. februarja	od 16.00 do 19.00 ure
18. februarja	od 17.30 do 19.30 ure
19. februarja	od 09.00 do 11.00 ure
25. februarja	od 17.30 do 19.30 ure

Vabilo.

Foto: Sonja Kralj

Odprtje razstave je potekalo tako, da so otroci aktivno sodelovali. Lahko rečemo, da so jo za javnost odprli sami. Vzgojiteljice, ravnateljica, vodja vrtca, zaposleni v kulturnem centru in predstavniki občine smo stopili korak nazaj in opazovali, prisluhnili ter sem in tja pomagali. Odprtje razstave je potekalo v dveh zaporedjih, najprej z mlajšimi otroki, pozneje s starejšimi. Otroci so zapeli nekaj pesmi, se ob dramatizaciji igrali s kamenčki ter se v osrednjem prostoru igrali ljudsko izštevanko Le v šolo nikar. Sledila sta slavnostni prerez traku in ogled razstave. Na odprtje razstave 100 jezikov smo povabili tudi slikarko Minko. S seboj je prinesla stojala, platna in barve. Tako so skupaj z dvema deklicama slikale kar ob razstavi. Nastale so zanimive slike.

Fotografija 44: Odprtje razstave. Foto: Sonja Kralj

Fotografija 45:
S slikarko Minko.
Foto: Sonja Kralj

Odprtje razstave je družaben dogodek, ki ga pogosto dopolnjujejo manjše pogostitve. Tudi pri nas je bilo tako. Vodja prehranskega režima v našem vrtcu Mojca Kodelič je s svojo ekipo kuharic poskrbela za prigrizke. Otroci so se pogostitve zelo razveselili.

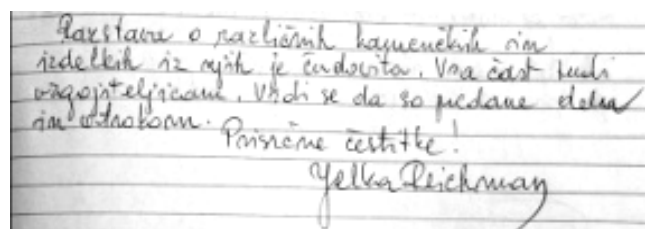
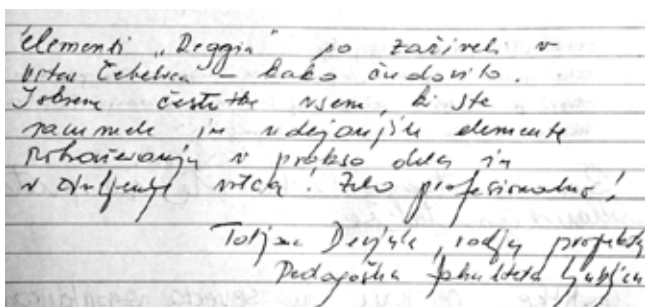

Fotografija 46:

Pogostitev.

Foto: Sonja Kralj

Ogled razstave je bil mogoč v času, ko so v kulturnem centru potekale različne prireditve. Zato smo se vzgojiteljice dogovorile tako, da sta bili ob teh dogodkih v prostoru z razstavo vedno prisotni dve strokovni delavki. Tako so si gostje lahko ob strokovnem vodstvu ogledali razstavo, se pogovorili, lahko so sedli in si ogledali film 100 jezikov otrok. Za goste smo pripravili tudi darilca – škatlice s kamenčki in z zvikom s pesmijo Neže Maurer. V kulturni center so prihajale tudi vzgojiteljice iz drugih vrtcev in z veseljem smo jim predstavili naše delo. V kotiček ob vhodu smo ponudile knjigo vtisov. Kar precej ljudi in vzgojiteljic se je ustavilo in zapisalo nekaj pohvalnih besed ter precej lepih vtisov z razstave. Še posebej smo bile vesele zapisa znane slovenske ilustratorke Jelke Reichman, ki je bila slavnostna gostja na eni izmed prireditev v februarju.

Fotografija 47: Citati iz knjige vtisov.

Foto: Sonja Kralj

Čutilo se je, da so bili ljudje zadovoljni z razstavo. Ko so prihajali v prostor, so bili nasmejani, veliko ljudi tudi presenečenih, česa vsega so zmožni predšolski otroci. Vzgojitelski tim je napisal nekaj člankov. Objavljeni so bili v različnih medijih: v

Dolenjskem listu, Šentjernejskem glasilu, Posavskem glasniku in na internetni strani Vrtca Čebelica.

LITERATURA

Batistič, M. in Krnel, D. (2009). Prednost učenja pred poučevanjem. V: Devjak, T. in Skubic, D. (ur.). *Izzivi pedagoškega koncepta Reggio Emilia*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, str. 47–77.

Berčnik, S. in Devjak, T. (2010). Vrtec in lokalna skupnost v luči kakovosti izvajanja predšolske vzgoje: slovenski vrtci in koncept Reggio Emilia. V: Devjak, T. (ur.), Batistič Zorec, M. (ur.), Vogrinc, J. (ur.), Skubic, D. (ur.) in Berčnik, S. (ur.), *Pedagoški koncept Reggio Emilia in Kurikulum za vrtce: podobnost v različnosti*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, str. 173–210.

Devjak, T., Batistič Zorec, M., Turnšek, N., Krnel, D., Hodnik Čadež, T., Skubic, D., Hočevan, A. (2009). Posebna pedagoška načela pristopa Reggio Emilia na področju predšolske vzgoje. V: Devjak, T. in Skubic, D. (ur.). *Izzivi pedagoškega koncepta Reggio Emilia*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, str. 7–15

Korthagen, F. (2009). Praksa, teorija in osebnost v vseživljenjskem učenju. *Vzgoja in izobraževanje: revija za teoretična in praktična vprašanja vzgojno izobraževalnega dela*. Letn. 40, št. 4, str. 4–14.

Kroflič, R. (2010). Etična in politična dimenzija projekta Reggio Emilia. V: Devjak, T., Batistič Zorec, M., Vogrinc, J., Skubic, D. in Berčnik, S. (ur.), *Pedagoški koncept Reggio Emilia in Kurikulum za vrtce: podobnost v različnosti*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, str. 11–60.

STO JEZIKOV OTROK VRTCA BLED IN VRTCA GORJE

Avtorice:

Vrtec Bled

Katarina Jakopič Branc

Maja Poklukar

Vrtec Gorje

Tatjana Rituper

PREDSTAVITEV VRTCEV ...

... Vrtec Bled, Enota Bohinjska Bela

Vrtec Bled, Trubarjeva cesta 7, 4260 Bled

Ravnateljica: Andreja Novšak, tel. št.: 04 576 54 70

Pomočnica ravnateljice: Bernarda Vahtar, tel. št.: 04 574 21 77

Elektronski naslov: vrtec.bled@vrtec-bled.si

Spletni naslov: www.vrtec-bled.si

Enota Bohinjska Bela, Bohinjska Bela 56, 4263 Bohinjska Bela

Telefonska št.: 040 834 537

Elektronski naslov: bohinjskabela@vrtec-bled.si

Začetki vrtca na Bledu segajo v leto 1950. Obstajal je v različnih organizacijskih oblikah vse do danes: samostojen, združen kot enota VVZ Radovljica in od leta 1998 kot samostojen Vrtec Bled s tremi enotami. Po priključitvi enote Gorje k osnovni šoli jeseni leta 2011 ima Vrtec Bled dve enoti – veliko enoto Bled, trenutno s 16 oddelki in majhno enoto Bohinjska Bela z dvema oddelkoma. Najmanjša enota Bohinjska Bela se nahaja blizu Bleda, na le 5 km oddaljeni Bohinjski Beli. Deluje od leta 1978, ko je bila ustanovljena na pobudo krajanov.

Vrtec je nameščen v stavbi podružnične osnovne šole, s katero tesno sodelujemo. V preteklosti je bila to enooddelčna enota, kjer smo se morali z dobrim delom neprestano boriti za svoj obstoj. Šele v zadnjih letih se je vpis povečal in sta v vrtcu dva polna oddelka. Sprejemamo otroke od 1. do 6. leta starosti, ki so vključeni v dva heterogena oddelka, mlajšega in starejšega. Vrtec na Bohinjski Beli obiskujejo tudi otroci iz drugih krajev: Bleda, Gorij, Radovljice, Bohinja ... V preteklih letih smo zaradi pomanjkanja otrok z vnašanjem novosti, s prizadevnim delom in z »dobrim glasom, ki seže v deveto vas« uspeli pritegniti starše iz drugih krajev. Majhen vrtec otrokom omogoča varnost in domačnost, k temu pa veliko pripomoreta stalnost in prijaznost zaposlenih.

Posebno pozornost v vrtcu namenjamo gibanju in skrbi za zdravje, saj menimo, da gibalni razvoj pospešuje celoten razvoj otrok. Aktivno delujemo v kraju, se pri organizaciji veliko dejavnosti povezujemo s Podružnično šolo Bohinjska Bela in z matičnim Vrtcem Bled, izvajamo knjižnico za otroke, negujemo ljudsko izročilo, še posebno narodno pesem ...

V zadnjih letih se je prepoznavnost Enot Bohinjska Bela še povečala z vključevanjem elementov koncepta Reggio Emilia v enem ali obeh oddelkih, kar lepo obogati naše delo po Kurikulumu za vrtce. Izvajamo zanimive projekte; s tremi smo se uspešno predstavili javnosti: Svetloba in sence, Naše umetnije v 100 jezikih otrok in Kralj Matjaž. Naši otroci so aktivni, razmišljajoči, samostojni in imajo vpliv na dogajanje v vrtcu.

Najbolje prikazuje zadovoljstvo otrok z vrtcem dejstvo, da ob odsotnosti komaj čakajo, da spet pridejo v vrtec. To nam je dokaz, da smo z »reggiom« na pravi poti.

... Vrtec Gorje

Osnovna šola GORJE

Osnovna šola Gorje, Enota Vrtec Gorje, Zgornje Gorje 44 a, 4247 Zgornje Gorje

Ravnatelj: Milan Rejc, tel. št.: 04 57 45 130

Elektronski naslov: vrtec.gorje@guest.arnes.si

Spletni naslov: www.osgorje.si

Stavba vrtca nosi že častitljivo starost. Zgrajena je bila za šolsko dejavnost že v prejšnjem stoletju. Leta 1979 je bila adaptirana in namenjena predšolskim otrokom kot organizacijska enota VVZ Radovljica. Leta 1996 je vrtec v Gorjah postal organizacijska enota Vrtca Bled, septembra 2010 pa enota Osnovne šole Gorje.

V vrtcu deluje 7 oddelkov prvega in drugega starostnega obdobja, pet oddelkov je v stavbi vrtca, dva oddelka najstarejših otrok pa gostujeta v prostorih osnovne šole. Smo javni vrtec, zato smo zavezani nacionalnemu programu vzgoje in izobraževanja. Z veseljem pa smo najprej v enem oddelku – Pikapolonice –, v letošnjem letu pa že v dveh oddelkih – Pikapolonice in Mucki – vnašali v naše delo elemente pedagoškega pristopa Reggio Emilia.

Obiskovalec, ki vstopi v naš vrtec, je lahko priča veselemu, sproščenemu vzdušju, ob katerem pa so otroci zelo aktivni, saj so soustvarjalci dogajanj prek celotnega dne. Če

bi vam želela predstaviti vse tisto, kar otroci in strokovni delavci v vrtcu počnemo, bi mi zmanjkalo prostora. Zato bi vam povedala le to, kar povem nekomu, ki me vpraša: »Ja, kaj je v vrtcu takega, kar ne bi mogel otroku nuditi doma?«

Če spregledamo varstvo otrok, ki je na voljo vedno, kadar ga starši potrebujejo, ne glede na bolezni, vremenske pojave, je vrtec prostor, ki otroku nudi možnost socializacije. Le v vrtcu ima otrok toliko možnosti, da se dogovarja, pogaja, vodi ali se prilagaja drugim, pa naj bo to sovrstnikom, mlajšim otrokom ali starejšim otrokom pa tudi odraslim. Da spozna, da so vsi enakovredni, otroci in odrasli, da je vsakodnevno, včasih skrbno načrtovano, drugič spet spontano postavljen pred izzive, ki jih s svojimi aktivnostmi rešuje, pri tem pa dobiva nova doživetja, spoznanja in izkušnje. Spozna, kaj vse zmore in zna; zaradi tega je ponosen sam nase, vidi se v pozitivni luči in se ceni.

OD IDEJE DO RAZSTAVE V BOHINJSKI BELI ...

... Jaz in Reggio

KATARINA JAKOPIČ BRANC, pomočnica vzgojiteljice, Vrtec Bled, Enota Bohinjska Bela

V vrtcu so nam dali možnost, da se prijavimo na izobraževanje Reggio Emilia. Iz radovednosti sem se prijavila. Prijavilo se nas je menda veliko iz našega vrtca. Kar nekaj časa ni bilo nobenega odgovora, tako da sem že malo pozabila. Čez nekaj časa smo izvedeli, da se je neke zataknilo in nismo bile prijavljene.

Čez kakšno leto pa spet možnost prijave z natančnejšimi navodili. Dvesto ur izobraževanja, veliko sobot, projekti ... V dveh dneh se odločiti ali da ... ali ne ... Odločitev je padla, v tandemu s sodelavko Majo sva se prijavili na izobraževanje. Iz našega vrtca se je prijavila še Tatjana. Na izobraževanja sem hodila z veseljem, radovednostjo ... pa tudi s težavo – sneg na cesti pa sonce, piknik s prijatelji, družina, lenoba ... Izobraževanje sem končala ponosna sama nase in na vse ljudi okrog sebe. Zmoгли smo, čeprav sem si včasih rekla: »le kaj mi je tega treba bilo!« Prvi projekt Svetloba in sence smo izvajale vse tri pod istim naslovom. Predstavile smo ga v OŠ Gorje in kulturnem domu na Bohinjski Beli. Obe predstavitvi so si ogledali tudi predstavniki lokalnih skupnosti.

Naslednji projekt naj bi bil večji. Tukaj smo si naslov in koncept najprej zamislile skupaj, vendar je skupino iz Gorij zanimanje odneslo drugam. Spet dilema, ali skupen zaključek ali ne. Ugotovile smo, da če izberemo dober naslov, lahko zaključimo skupaj. Ideja je padla – 100 jezikov otrok. Projekt je bil ne le velik, ampak ogromen. Poleg priprav na razstavo v skupinah, organizacije razstave, iskanja denarnih sredstev, sodelovanja z dvema zavodoma, dvema občinama ... še naprej izobraževanje v Ljubljani. Razstava uspešno postavljena, odprtje lepo, obiskovalci zadovoljni ... Razstava pospravljena. Končno konec. Hahahaha, pa kaj še. Kje so končna poročila, finančna poročila ... Pa še to končamo pa se malo spočijemo.

Če verjameš, je pa res. Ni konec, saj ravnokar pišemo priročnik ... Kdaj bo konec? Nikoli!

Še sreča, saj se vsak dan kaj novega naučim. Otroci me vsak dan spodbudijo k novim znanjem, zakaj bi se potem upirala? Učila se bom še naprej in uživala življenje.

MAJA POKLUKAR, diplomirana vzgojiteljica, Vrtec Bled, Enota Bohinjska Bela

Kadar koli na Bledu pešam okrog jezera, po gorenjski navadi zastoj parkiram na Pristavi. Poznam jo poleti in pozimi, osamljeno lepotico na koncu Bleda, ki spi in čaka, da jo prebudi njen princ. Nekajkrat se je za kratek čas prebudila. Prebudili so jo umetniški velikani: Dali, Gaspari in Picasso. Gostila je njihova čudovita dela, začasno poskušala zasijati v svoji lepoti, potem pa spet zaspala. Ob ogledu stvaritev umetniških velikanov v razstavnih prostorih Pristave sem se vselej šalila, da bom enkrat tudi jaz z vrtcem imela tu razstavo. Predstavljala sem si, kako lepo bi bilo imeti toliko prostora pri postavljanju razstave. Vedno se mi je zdelo, da imajo razstave v starih stavbah prav poseben čar.

Želja se mi je uresničila. Kar naenkrat se je zgodilo. Takole je bilo: trideseto leto sem že vzgojiteljica v vrtcu. Svoje delo še vedno opravljam z veseljem, a potrebni so mi novi izzivi, ker želim v svoji strokovnosti napredovati. Na začetku kariere so bili cilji izziv študija na višji vzgojiteljski šoli in diploma, seznanjanje s konceptom Montessori, pozneje, po odraščanju otrok, še dopolnitev z visokošolsko izobrazbo v moji stroki. Kaj pa potem? Izobraževanje Reggio Emilia je prišlo v pravem času. Želela sem se še izobraževati, a denarja ob otrocih študentih ni bilo dovolj. Prijavila sem se in ko sem

spoznala, kako dobra stvar je koncept Reggio Emilia, mi ni bilo skoraj nikoli odveč odpeljati se v Ljubljano. Samo včasih, ko sem bila zelo utrujena. Navdušenje nad konceptom Reggio Emilia se je med dvoletnim izobraževanjem na Pedagoški fakulteti v Ljubljani z naših profesorjev preneslo na nas. Nova spoznanja smo želeli prenašati v prakso. Spodbujani smo bili k večjemu povezovanju z okoljem, k predstavitvi našega dela z otroki. Za podkrepitev smo obiskali še Reggio Emilio v Italiji in se opremili z njihovo literaturo.

V vrtcu smo izvajale projekte po načelih Reggio in lepo so nam uspevali. Vozile smo se ob sobotah v Ljubljano, se pogovarjale o izkušnjah, si svetovale. Za nami so bili prvi projekti, prve uspešne preproste predstavitve v javnosti. Čas je bil za kaj res velikega. Čas je bil za Pristavo na Bledu. Naš tim se je skupaj lotil razstave 100 jezikov otrok. Vanjo smo vključile tudi fotografa K. Klemenca. Priprava razstave je bila zelo zahteven projekt, ki se ga v celoti na začetku nismo zavedale. Uspelo pa nam je pridobiti veliko ljudi, ki so nam bili pripravljeni pomagati. Vseeno je bila večina odgovornosti in dela s pripravo razstave naše delo. Uspelo nam je!

Naš vrtec se je pridružil velikanom Daliju, Gaspariju in Picassoju. Spečo lepoticco Pristavo so skušali prebuditi tudi malčki iz otroškega vrtca. S STOTIMI JEZIKI OTROK.

... Zamisel projekta

Skupina Zajci z vrtca na Bohinjski Beli so otroci heterogenega oddelka, stari od 3 do 6 let. Med njimi je tudi naglušen deček z odločbo. Maja Poklukar – vzgojiteljica – in Katarina Jakopič Branc – pomočnica vzgojiteljice – sva obe opremljeni z veliko praktičnimi izkušnjami in navdušenjem za novosti. V paru delujeva že 14 let in se v svojih znanjih in sposobnostih lepo dopolnjujema. Iz želje po novem znanju sva se obe vključili v izobraževanje Reggio Emilia in se navdušili zanj.

Projekt Naše umetnije smo v skupini izvajali od začetka oktobra do konca maja. Začeli smo z razstavo fotografij Klemenca in končali z našo skupno razstavo z naslovom 100 jezikov otrok na Pristavi na Bledu.

Fotografija 1:

Pristava.

Foto: Metka Podjed

V maju leta 2010 sem si ogledala razstavo fotografij prijatelja Klemena Klemenca v Kosovi graščini na Jesenicah. Navdušila me je in stvari so se kar same povezale. Zaradi vpliva izobraževanja o konceptu Reggio Emilia in obiska v Reggio Emilii sem čutila, da je otrokom treba približati umetnost. Klemenovo razstavo je treba prinesiti med otroke v vrtec, jih z njo motivirati za ustvarjanje in nastala dela skupaj z avtorjem fotografij pozneje predstaviti javnosti. Že takrat sem pomislila na Pristavo.

V meni je ključevalo: saj si ne upaš, to je preveč dela, kaj sploh veš o postavljanju takšnih razstav ... (pozneje sem ugotovila, da je bilo bolje, da nismo vedele veliko o tem, drugače si prav gotovo ne bi upale ugrizniti v vabo). A nisem odnehala. Domislila sem se, da bi pripravili v prostorih vrtca in šole – na hodnikih in stopniščih – razstavo, na kateri bi si otroci lahko vsakodnevno ogledovali fotografije.

Pa mi le ni dalo miru, vse poletje sem fantazirala o tem in na naslednjem timskem sestanku s Katarino in Tatjano, ko smo se v začetku šolskega leta pogovarjale, kaj bi to leto delale za izobraževanje Reggio, sem izbruhnila z idejo. Kolegici sta prisluhnili, a morali sta še premisliti. Za začetek nista bili proti. Videli pa sta, da sem tako navdušena, da ne bom odnehala. Kmalu sem se že začela dogovarjati za postavitev razstave fotografij v našem vrtcu in šoli, iskali smo način, kako bi temo izvajali tudi pri Tatjani v Gorjah. S Katarino sva bili v isti skupini, s temo sva se strinjali, le naslova še nisva imeli.

Tatjana je čez nekaj časa sporočila, da se je odločila za drugo temo, ker imajo v njihovem vrtcu skupne projekte. Razmišljale smo, da bi lahko bila končna razstava vseeno skupna, čeprav se je med izobraževanjem našemu timu zgodilo, da se je ena enota priključila šoli in smo ostale v dveh različnih organizacijah.

PREDSTAVITEV PROJEKTA »NAŠE UMETNIJE« ...

... Razstava Klemena Klemenca

Načrtovanje projekta sva s Katarino nadaljevali sami. S fotografom Klemenom Klemencem se je bilo treba dogovoriti za pripravo razstave v vrtcu in šoli. Pripravljen je bil prisluhniti našim željam. Dogovoriti sva se morali tudi s šolo, da pripravimo razstavo v skupnih prostorih. Tudi učiteljice s šole sva uspeli pritegniti. Stvari so se začele odvijati.

Kupiti je bilo treba stekla za razstavljanje fotografij, ki jih bomo pozneje lahko uporabljali za likovne izdelke otrok ter tako polepšali notranjost vrtca in šole. Že v začetku šolskega leta sva imeli polne roke dela. Po navdihu iz Reggio Emilie sva projekt nameravali skleniti s skupno razstavo otrok in fotografa. Želeli sva se z razstavo predstaviti širši javnosti, ne samo staršem in krajanom. S fotografom se je

bilo treba dogovoriti za obsežnejše sodelovanje in poiskati primeren prostor – želela sem si Pristave na Bledu.

Razstavo fotografij Klemena Klemenca smo odprli v tednu otroka, s postavljanjem pa je bilo več dela, kot sem si predstavljala. Postavljena je bila skoraj tri mesece. Na razstavo smo vabili starše, krajane ... z obvestili v Blejskih novicah, s plakati, z vabili. Ogledalo si jo je tudi veliko naključnih obiskovalcev. Otroci iz vrtca in šole pa so si jo lahko na hodnikih in stopniščih ogledovali vsakodnevno.

Fotografije, ki so prikazovale pokrajino in naravne pojave v Utahu in Koloradu, so otroke kar same spodbujale k domišljiji. Zelo zanimive so bile tudi barvne kompozicije. S Katarino sva predvideli nekatere dejavnosti, ki bi jih ob fotografijah lahko počeli z otroki. Želeli pa sva vse čim bolj prepustiti otrokom. Iskali sva načine za dokumentiranje dejavnosti in ugotovili, da bova potrebovali diktafon, fotoaparat, kamero. Odločili sva se, da bova zaprosili vodstvo vrtca za nakup, kamero bi si lahko sposodili v matičnem vrtcu.

... Vpliv razstave na ustvarjanje otrok

Z otroki smo vsakodnevno opazovali razstavo umetniških fotografij na hodnikih vrtca in šole. Ob opazovanju so pripovedovali, kaj vidijo na fotografijah, sproščala se je njihova domišljija. Ko smo si prvič ogledali fotografije Klemena Klemenca s celotno skupino otrok, so otroci govorili vsi hkrati, hrupa na posnetku ni bilo mogoče razbrati. Ugotovili sva, da morava opazovanje izvajati z manjšo skupino otrok. Otroke sva ob opazovanju spraševali, kaj vidijo na fotografijah. Izjave otrok ob fotografijah so bile zelo zanimive, opazovanje nenavadno, originalno. Ugotavljali sva, da zelo pozorno opazujejo. Izjave mlajših otrok so bile preprostejše, starejši otroci pa so videli zanimive podrobnosti, opazovanje so povezali s svojim znanjem in z izkušnjami.

Večkrat so naju presenetili; o pomenu kakšne izjave se nama je posvetilo šele pri zapisovanju. Nekajkrat sva so ob izjavah tudi od srca nasmejali.

Izjave otrok ob fotografijah K. Klemenca:

»Cesta do skale, grad na sredini. To je samo narejeno, ker je za skale.«

»To je v Indiji. Gore pa kipi, kraljestva iz peska in kamnov, taki kipi – zato je to Indija.«

»Solata iz skale je ... ali pa glava.«

»O, skala z luknjami«

»Tle gor je pa dinozaver splezov.«

»To so iz kamnov naredil, stolkli so skale s kladivom celo noč in cel dan. Indijanci so delal.«

»A veš, to je puding, vanilija in čokolada je, ja ... tak svet.«

Fotografija 2:

Coyotte But.

Foto: Klemen Klemenc

»To so vijugaste skale.«

»Tobogan iz skale je.«

»Korenine so mu ven spulili in ga postavili ... en močen fant ga je spulil. Mogoče je vzel preveč placa?«

(Izjava ob fotografiji drevesa s koreninami, ki lebdi)

»To je stric – so skalo naredil, še usta bi moral naredit ...«

»Skalo so stolkl in so rože posadil ... Mogoče je en tam umrl.«

»To je kitajski zid, vem, da je kitajski zid, Kitajci so ga naredil.«

»To so hiše iz peska pa majhni človečki, nič ne hodijo sami.«

Otroci so ob fotografijah razpravljali z drugimi otroki in se o videnem včasih tudi prepirali, če niso bili enotnega mnenja. Zapisali sva del enega hujših prepиров.

»Otoček je sredi morja in obala.«

»Voda ... in mogoče je notri krokodil.«

»Ne, to je list.«

»Ni list, liba je.«

»Ne, ni riba.«

»Pa je.«

»Mogoče je pa želva?«

»Ja, pa je liba!«

»A ne vidš, da je list. Tukej je list.«

»Ne, pa ni list. Liba je!«

(Prepir med otroki)

V novembru so se nam pokvarili vsi fotoaparati, tudi domači; do decembra sva čakali na novega, zato nimava fotografij vseh dejavnosti. Zvočne posnetke sva delali z mobitelom, pri zapisovanju pa sva imeli kar precej težav, ker je govor težko razumljiv. Vseeno sva z dejavnostjo vztrajali.

... Slikanje ob fotografijah

Vsakodnevno smo opazovali barve, oblike, kompozicije na fotografijah. Nekatere fotografije smo prinesli v igralnico, si jih ogledali in ob njih slikali s tempera barvami. Na začetku sva imeli vtis, da otroci samo nekaj slikajo in barvajo, na koncu pa sva presenečeno ugotovili podobnost z originalom.

Fotografija 3:
Ustvarjanje ob
fotografiji K. Klemenca.
Foto: Maja Poklukar

Naslednjič smo tempere različnih barv zivali na mivko v škatli in opazovali barvne učinke »umetniže«. Barve so se prelivale in ob videnem so bili otroci navdušeni. Postajali so vedno bolj spretni in samostojni.

Fotografija 4:
Prelivanje.
Foto: Klemen Klemenc

Izdelali smo »držalice«, posebne glavnike iz kartona, in ustvarjali črtne slike ob fotografiji s črtami. Spet smo se čudili nastalim umetninam, otroci pa so ob tem zelo uživali.

... Slikanje z glino in s prstjo

Nadaljevali smo s slikanjem z glino in s prstjo. Glino smo zmešali z vodo in dobili naravno barvo za slikanje. Pri slikanju so bili zelo vztrajni tudi mlajši otroci.

Fotografija 5:

Slikanje z glino.

Foto: Maja Poklukar

Po opazovanju različnih prsti in primerjanju barv (»Ta je rdeča, ta pa bolj siva al pa erjava.«) smo še prst zmešali z vodo – dobili smo zanimive barvne odtenke, podobne tistim na Klemenovih fotografijah. Uporabili smo jih za slikanje. Otroci so zelo dobro opazovali in primerjali odtenke barv. Videla sem, da so jih vse te dejavnosti zelo pritegnile, obenem pa so pozorneje opazovali. Ko sem jih spodbujala z vprašanji, so začeli razmišljati, iz česa bi še lahko izdelali naravne barve. Realizirali smo le nekatere predloge.

... Opazovanje domače narave in fotografij

Na razstavi smo opazovali fotografije skalovja različnih oblik in jih poimenovali. Otroci so povedali kaj vidijo.

»To je ptič, orel je, a vidiš k ma krila pa klun.«

»Skale so ... kit ... strici so jih naredil.«

»Ne, ni kit, to je delfin.«

»To je kuža, iz skale je narejen kuža. To so ga naredil.«

Fotografija 6:

Pes.

Foto: Klemen Klemenc

Spomnili sva se na našo domačo skalo Iglico. Odpravili smo se na sprehod v naravo na Bohinjski Beli in primerjali našo skalo Iglico s skalami na fotografijah. Otroci so našli veliko podobnosti. Navdušeno smo opazovali plezalca in tudi sami poskusili plezati na skalo. Oblike skalnih živali so otroci našli tudi v naši naravi. Na sprehodu skozi gozd so našli kamnito račko, ki so jo želeli odnesti v vrtec. Kako so bili navdušeni. Nisem jih uspela prepričati, da je pretežka.

»Najdl smo račko, a vidš, to je skala račka. A jo bomo nesl u vrtec?«

Fotografija 7:

Račka.

Foto: Julija, 5 let

... Raziskovanje in igra z glino

Glina je bila nov material. Otroci so se prvič srečali z njo, jo navdušeno sprejeli in ob igri resnično uživali. Ponosni so bili na »umetnije« iz gline. Škoda, da je nismo imeli v neomejenih količinah.

Kmalu so iz gline oblikovali tudi po vtisih s fotografij predvsem luknje in predore.

»Ej, Maja, sem tak tunel naredu, kokr je na sliki!«

Fotografija 8:

Predor.

Foto: Maja Poklukar

... Ustvarjanje prvih »umetnij«

Začeli smo raziskovanje gozda. Gibanje, plezanje, tipanje, vonjanje, okušanje, poslušanje, opazovanje, ustvarjanje, dokumentiranje – vse to smo počeli v gozdu. Gozd je bil naš prostor za igro in raziskovanje prek celotnega leta, v njem so otroci vsakič uživali. Vsi so bili aktivni, vsi so nekaj počeli – nekateri sami, drugi v paru ali večji skupini. Že pred leti smo ga poimenovali Naš gozdiček. V gozdičku so nastale prve preproste »umetnine« otrok iz naravnega materiala, ki so ga našli tam. Navdušeno sva jih fotografirali in tako spodbudili tudi druge otroke.

Fotografija 9:

V gozdičku.

Foto: Maja Poklukar

Fotografija 10:
»Umetnija«.

Foto: Katarina Jakopič Branc

... »Umetnije« z naravnim materialom v igralnici

Žal nama je bilo, da ne moremo v gozdiček vsak dan. Spomnili sva se in otrokom ponudili naravne materiale tudi v igralnici (listje, storže, kamne, vejice, plodove ...), da so jih uporabljali za igro, jih tipali, vonjali, drobili, primerjali in večinoma individualno ustvarjali z njimi.

V igralnici smo imeli vse leto postavljen kotiček Reggio Emilia z naravnim materialom. Otroci so v njem razvrščali naravne materiale po zabojčkih in iz njih začeli ustvarjati prve kompozicije. Postopno so napredovali – od preprostih do zahtevnejših. Nanje so bili zelo ponosni. Fotografirali so jih sami ali z najino pomočjo.

Fotografija 11:

Igra.

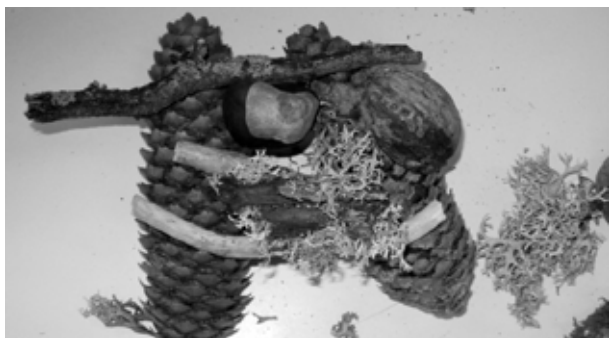
Foto: Katarina Jakopič Branc

Fotografiji 12 in 13: Umetniji 1 in 2.
Foto: Maja Poklukar

Fotografiji 14 in 15: Umetniji 3 in 4.
Foto: Maja Poklukar

Fotografiji 16 in 17: Umetniji 5 in 6.
Foto: Maja Poklukar

... »Umetnije« v posodah s peskom

V igralnico sva prinesli posode z mivko. Otroci so se zelo radi igrali v njej. V mivki so ustvarjali »umetnije« iz naravnih materialov in jih fotografirali. Opazili sva, kako so bile kompozicije že zahtevnejše, sodelovale so manjše skupine otrok (od 3 do 4). Pri skupni igri je bilo potrebnega več sodelovanja, dogovarjanja in prilagajanja. Otroci so se navajali čiščenja, saj je bila mivka večkrat tudi na tleh. Čistilka ni bila ravno vesela mivke v igralnici, a je zelo potrpežljiva z nami. Nekega dne smo doživeli presenečenje, ko nam je v mivki zrasla koruza. Izpulili smo jo in si ogledali korenine. Posadili smo jo v steklen kozarec.

Fotografija 18:
Umetnija v posodi.
Foto: Maja Poklukar

Fotografija 19:
Zrasla je koruza.
Foto: Maja Poklukar

... »Umetnije« v peskovniku

Spomladi smo bili veliko na prostem. Ni bilo več toliko časa za igro v kotičku Reggio Emilia. Škoda se nama je zdelo, da bi dejavnosti ponehale. Pa sva se domislili, da bi naravne materiale prinesli v peskovnik. Otroci so bili navdušeni, medve pa sva imeli že spet veliko dela z dokumentiranjem, ko so otroci ustvarjali »umetnije« v pesku. Ker

je bilo več prostora, se je pojavilo sodelovanje med več otroki. Umetnije pa so bile še zahtevnejše kot v igralnici. Dodali so nekatere nove naravne materiale, včasih tudi trave in rože. Še dobro, da so jih bili pripravljeni po fotografiranju podreti in zgraditi nove.

Fotografiji 20 in 21: Umetnija 1 v peskovniku; Umetnija 2 v peskovniku.
Foto: Maja Poklukar

Fotografiji 22 in 23: Umetnija 3 v peskovniku; Dogovarjanje.
Foto: Katarina Jakopič Branc

... Zanimanje za črke

Med projektom sem opazila, da se je spontano pri starejših otrocih pojavilo zanimanje za črke. Otroci so jih izdelali iz različnih materialov, ob tem pa učili drug drugega. Kadar so potrebovali pomoč pri izdelavi črk, so me prosili zanjo. Črke so izdelali iz šib, palic v gozdu, gline ...

Fotografija 24:

Črka A.

Foto: Maja Poklukar

Pozneje smo črke uporabljali tudi pri pripravi razstave. Izdelali smo velik napis 100 jezikov otrok za Pristavo iz samolepilnih raznobarvnih koščkov. Razobešen napis je bil dobra reklama za našo razstavo. Kmalu sem opazila, da se je napis 100 jezikov začel pojavljati tudi v risbah otrok. Črke pa so bile obrnjene na različne načine.

SKLEPNI DEL PROJEKTA ...

... Razstava na Pristavi

Priprave na razstavo sva z otroki začeli z izdelavo napisa 100 jezikov. Nad njim so bili zelo navdušeni. Pogovarjali smo se, da bomo pripravili razstavo naših izdelkov ob umetniških fotografijah K. Klemenca. Začela sem jim omenjati razstavo 100 jezikov otrok na Pristavi na Bledu. Povedala sem jim, kje je to.

Fotografija 25:

Reklamni napis.

Foto: Katarina Jakopič Branc

Skupaj z otroki sva si na računalniku ogledovali fotografije »umetnin« – njihovih izdelkov in dejavnosti iz projekta. Ob tem smo obnavljali, kaj se je dogajalo v skupini med letom. Naleteli smo tudi na nekaj smešnih fotografij otrok. Predlagala sem, da se na razstavi predstavimo s smešnimi obrazi. Igrali smo se smešne obraze (100 obrazov otrok), se pačili in to fotografirali. Ob tem smo se zelo zabavali. Iz fotografij smešnih obrazov smo pripravili predstavitveni plakat za razstavo.

Fotografija 26:

Predstavitveni plakat.

Foto: Katarina Jakopič Branc

Že spomladi sva začeli pripravljati nastop za odprtje razstave. Nastop sva želeli pripraviti po načelih pedagoškega koncepta Reggio Emilia. Odločili sva se za koprene. Otrokom sva za igro pogosto ponudili koprene, oni pa so ob njih ustvarjali, se gibali, plesali ... in tako sami ustvarili program za nastop.

Fotografija 27:

Igra s koprenami.

Foto: Klemen Klemenc

Tik pred odprtjem razstave smo se lotili še enega podviga. Z rednim avtobusom smo se odpeljali na izlet na Bled. Pešali smo do Pristave in si pred odprtjem ogledali razstavo. Tudi to pot ni šlo brez težav. Ko smo morali na avtobus, sva ugotovili, da nimava kamere, da bi posneli dogajanje. Na pomoč nama je priskočil eden od staršev. Posodil nam je svoj precej drag fotoaparatus. Tako smo o našem prvem ogledu razstave posneli film. Na razstavi smo prebrali komentarje otrok ob fotografijah K. Klemenca; navdušeno so prepoznali svoje risbe, sebe in druge na fotografijah.

Fotografija 28:
Na Pristavi.
Foto: Maja Poklukar

Na razstavi so si otroci ogledali tudi fotografije, izdelke in posnetke dejavnosti iz projekta »Hiša« Pikapolonic iz Vrtca Gorje ter bili zelo navdušeni nad Malo Marjetico in gozdnim možem. Morali sva jim prebrati, kaj piše; veliko so spraševali o tem, kaj so delali otroci v Gorjah.

Bližala se je razstava, dela je bilo vedno več, nestrpno pričakovanje se je stopnjevalo. Zdelo se mi je, da moram otroke še nekoliko pripraviti na ogled razstave.

Pogovarjali smo se o tem, kako se vedemo na razstavi. Ugotovila sem, da jih veliko še nikoli ni bilo tam. Presenečenje pa so mi pripravili otroci z lastno idejo, da bi pripravili znake za vhodna vrata, kaj je na razstavi dovoljeno in kaj ne, tako kot so videli v trgovinah. Hitro so se lotili dela. Prekrižali so tisto, kar ni dovoljeno, z zeleno kljukico so dovolili le fotografiranje. Pripravljene znake sem obesila na vrata galerije.

Fotografija 29:
Oznake na vratih.
Foto: Maja Poklukar

Z otroki smo se pogovarjali, kako bodo starši našli Pristavo, kjer bo odprtje razstave s programom na prostem. Odločili so se, da bodo za starše, da bodo lažje našli razstavo, narisali načrte poti do razstave na Pristavi in jih obesili v garderobo v vrtcu. Začeli so risati načrte, medve pa sva se čudili. Nekateri načrti so bili res originalni; presenetile so me nekatere podrobnosti, ki so jih opazili.

Fotografija 30:

Načrt poti na Pristavo.

Foto: Katarina Jakopič Branc

Dogovorili smo se, da bodo otroci na odprtju razstave 100 jezikov otrok vodili svoje starše po razstavi. Že vnaprej so bili ponosni na svojo nalogo.

Fotografija 30:

Na razstavi.

Foto: Klemen Klemenc

... Misli ob sklenitvi projekta

Projekt Naše umetnije nama je predstavljal zanimivo izkušnjo, saj se je iz začetne razstave fotografij ob sledenju interesom otrok razvijal v nepričakovano smer – v ustvarjanje »umetnin« iz različnih naravnih materialov. »Včasih otroci sledijo natančni zasnovi projekta, včasih pa se zgodi, da se njihova volja spremeni takoj, ko se dotaknejo vprašanja. Kot da bi vprašanje »pokvarilo« otrokove namene (pušča prostor naključnosti in spontanosti, ki jim daje zadoščenje) in jim ponudilo nepričakovane predstave.« (Children, Art, Artists, 2004)

Ob projektu so otroci imeli veliko možnosti za razvijanje različnih spretnosti: ustvarjalnost, samostojnost, sodelovanje, občutek za likovne elemente, aktivno učenje.

Vnašali sva elemente RE; vse tisto znanje o konceptu Reggio Emilia, ki sva ga pridobili pri izobraževanju na pedagoški fakulteti, nama je zelo koristilo. Velik poudarek je bil na povezovanju z okoljem (z umetnikom, lokalno skupnostjo, s šolo, z vrtcem, društvi, z galerijo ...). Veselilo naju je, ko sva gledali, kako otroci uživajo ob uresničevanju svojih idej, kako vplivajo na življenje v oddelku, kako aktivno raziskujejo in se razvijajo ter se izražajo na vseh področjih v skoraj sto jezikih. Nekoliko me je presenetilo, kako samoumevno so otroci sprejeli dokumentiranje.

Sama sem ob vnašanju elementov Reggio Emilia čutila veliko osebno zadovoljstvo ob pogledu na otroke in ob tem, da je projekt tako zaživel. Ob izvajanju projekta in pripravi razstave sem na lastni koži občutila pomen dobrega timskega sodelovanja. Ustvarjanje »umetnijske« se je globoko vtisnilo v otroke. Postali so zelo ustvarjalni; »umetnijske« ustvarjajo še naprej iz različnih materialov (iz plastelina, kock, iz barvic ...), naju opozorijo nanje in tudi želijo, da jih fotografirava. Prepričana sem, da jih bodo ustvarjali še dolgo. Naš projekt je bil dobra popotnica za uveljavljanje lastnih idej in ustvarjalnost.

Poseben je bil tudi potek projekta od začetne razstave do konca s skupno razstavo otrok in s fotografom. Veseli sva, da nama je k sodelovanju uspelo pritegniti gospoda Klemena Klemenca z njegovimi krasnimi fotografijami. Zahvaljujeva se mu, da nam je bil na voljo skoraj vse leto. Njegove fotografije so bile močna spodbuda za ustvarjalnost otrok. Veliko otrok se je prvič srečalo z umetniško razstavo in umetniškimi fotografijami. Nekateri otroci in starši so prvič obiskali galerijo. Tudi zato sva ponosni, da sva vstopili v novo smer dela v našem podeželskem vrtcu.

OD IDEJE DO RAZSTAVE V GORJAH ...

... Jaz in Reggio

TATJANA RITUPER, diplomirana vzgojiteljica, Osnovna šola Gorje, Enota Vrtec Gorje

Ko sem na kongresu pedagoških delavcev v Portorožu poslušala Marcelo Batistič Zorec, ki nam je najavila profesionalno izobraževanje strokovnih delavcev za izvajanje elementov posebnih pedagoških načel koncepta Reggio Emilia, sem se takoj navdušila zanj. Nekaj malega o vrtcu Reggio Emilia sem izvedela že med študijem na pedagoški Fakulteti, kjer sem imela srečo, da je ravno v tem času gostovala na

fakulteti vzgojiteljica iz vrtca Reggio Emilia in predstavila njihovo delo tudi študentom pedagoške fakultete. V tistem času sem izvedela ravno toliko, da me je njihov način dela pritegnil in me pozneje zvabil v 200-urni študij. Koliko sobot je bilo treba zgodaj vstajati, se odpraviti od doma, ne glede na to, ali je zunaj bril mrzel veter ali je snežilo, deževalo ali pa je sijalo prekrasno sonce in me zvaljalo s svojimi žarki v naravo. Toda iz sobote v soboto sem se podajala v Ljubljano, na predavanja in delavnice. Izpustila nisem niti ene sobote. Kaj me je gnalo naprej, čeprav nisem več najmlajša, da je moja »vrtčevska« kariera že v rahlem zatonu, da ne potrebujem točk za napredovanje niti ur za zapolnitev minusa v urah, torej da ne pričakujem nikakršnih statusnih ali finančnih nagrad za vloženo delo? Glavna gonilna sila so bila nova znanja, ki sem jih pridobivala iz tedna v teden. Način dela v vrtcih Reggio Emilia me je navdušil in preprosto posrkal vase. Vaje, ki smo jih izvajali med izobraževanjem, sem preizkusila v »svoji« skupini. Odzivi otrok in njihovo navdušenje ob izvajanju različnih tem, ki sem jih prinesla z izobraževanja, pa so me še dodatno spodbudili. Potem je prišel prvi projekt, v katerem smo izvajali elemente pedagoškega koncepta Reggio Emilia – Svetloba in sence. Pri tem projektu sem se še nekoliko lovila, bila negotova. Vendar sem počasi ugotavljala, da vnašam nekatere elemente ne le v ta projekt, ampak v naš vsakdan. Prvo leto izobraževanja in prvi projekt smo predstavili na skromni razstavi v Osnovni šoli Gorje. Dogodek ni bil odmeven, tudi večjega zanimanja ni požel. Naslednje šolsko leto sem bila že samozavestnejša, pridobila sem še nova znanja in elementi Reggio Emilia so postali naš vsakdan. V oddelku sem vnesla nekaj novosti – fotografije otrok namesto znakov, pridobila sem svetlobno mizo, malico si lahko otroci postrežejo, ko so na to pripravljeni, sadje imajo ves čas na voljo, tako da ni treba prekinjati dejavnosti zaradi sadne malice, stranišče obiskujejo po lastni potrebi, delo v manjših skupinah, otrok ne poučujem, ampak jim pripravljam izzive v sredstvih in vsebinah, ki jih skupaj raziskujemo, trudim se sodelovati z okoljem, s st arši, sodelavkami in z otroki v vrtcu, dokumentiranje je postalo naš vsakdan, prikazi našega dela v sliki in besedi na spletni strani. Delo v sproščeni, živahni pa tudi kritični skupini otrok od strokovnih delavcev zahteva res celega človeka, ki se stoodstotno posveti otrokom ves čas, ko je v skupini. Včasih je to tudi naporno. Vendar ko vidim otroke samozavestne, ustvarjalne, vesele in zadovoljne, ki se znajo in upajo izpostaviti v vsaki situaciji, povedati svoje mnenje in opisati svoje razmišljanje, si rečem: »Res je včasih težko, ampak se splača.« In to je tisto, kar me žene naprej, da vztrajam.

Vse fotografije sva posneli strokovni delavki v oddelku – Tatjana Rituper in Eva Torkar Justin.

PREDSTAVITEV PROJEKTA »HIŠA« ...

... Kdo smo in kako smo začeli

Projekt Hiša smo izvajali v oddelku otrok Pikapolonice. Otroci so bili stari od 3 do 7 let. V skupino in delo v projektu sta bila vključena tudi dva otroka s posebnimi potrebami. Projekt je potekal od septembra 2010 do maja 2011 v krajših ali nekoliko daljših časovnih obdobjih, tako da otroci vmes niso pozabili, kaj smo ugotavljali, ustvarjali in spoznali. Nad projektom sva bedeli, ga usmerjali in dokumentirali Tatjana Rituper, dipl. vzgojiteljica, ki sem bila vključena v 200-urno profesionalno izobraževanje strokovnih delavcev za izvajanje elementov posebnih pedagoških načel koncepta Reggio Emilia, in Eva Torkar Justin, pomočnica vzgojiteljice, ki v izobraževanje ni bila vključena.

Projekt Hiša je nastal zaradi vpetosti v načrtovane aktivnosti celotnega vrtca. Na prvem sestanku aktiva vrtca smo dobili usmeritve za šolsko leto. Tako je bilo odločeno, da se v vsaki skupini otrok predstavi eno hišo sveta. Strokovne delavke, ki so imele že izdelane hiše sveta iz prejšnjih let, so izbrale te hiše. Nam pa je ostal le še iglu. Nato smo se pogovarjali o 40-letnici vrtca. Vodja je predlagala, da si vsaka izbere enega umetnika, ki je nekoč hodil v naš vrtec, in z njim pripravi točko za nastop ob obletnici vrtca. Ne jaz niti moja pomočnica nisva Gorjanki; v tem vrtcu delam nekaj zadnjih let, zato umetnikov iz Gorij ne poznam. Spet so najbolj »udarne« umetnike takoj »pobrale domačinke ali delavke, ki že desetletja delajo v tem vrtcu. Nama je ostala krajevna pravljíčarka. Dogovorili pa smo se tudi, da bodo naši otroci otrokom iz vrtca zaigrali igrico Mala Marjetica in gozdni mož.

Zadolžitve na uvodnem sestanku so mi dale misliti. Najprej sem se zamislila nad tem, kako bi z otroki na kar se da zanimiv način spoznavali iglu, življenje na severnem tečaju, prebivalce in živali s tega konca sveta. Nato mi je prišlo na misel, da je iglu hiša, da pa nam druge zaposlitve, ki smo jih dobili, lahko pomagajo pri spoznavanju gledališča kot hiše, v kateri se dogajajo različne zanimive reči.

In tako se je porodila ideja o nastanku projekta z naslovom Hiša.

... Kaj je hiša

Najprej me je zanimalo, kaj otroci vedo o hišah in kako razmišljajo o njih. Vedela sem, da mlajši otroci razmišljajo drugače kot starejši, zato sva jih z Evo ločili glede na starost, vsem pa sva zastavili enaka vprašanja.

Ob vprašanju, **kaj je hiša** so razmišljali od 3- do 4-letni otroci:

»Zidje, vrata, ključ, postelca, omara, kljuka, streha, okno, dimnik, posoda, klobuk, hrana, hladilnik, stranišče, banja, pralni stroj.«

In 5-letni otroci:

»K ljudje not živijo pa not jejo pa pijejo pa kuhaš not pa not spiš pa gledaš televizijo pa se igraš.«

»Pa da počivaš.«

»Notr se ugreješ.«

»Pa še streho ma hiša pa dimnik.«

»Pa da maš not loh kakšno žval – ptiča pa kuža pa muca.«

Na vprašanje, **kakšne hiše poznamo**, so bila pripovedovanja 3-letnikov kratka, vendar zanimiva:

»Hiše za ptičke od konjička, bela, šotor – če gremo na morje, na Pokluki so dilove hiše.«

Petletni otroci pa so imeli že več izkušenj s hišami, kar se je kazalo v njihovem pripovedovanju:

»Slovenske, hrvaške, angleške, ameriške.«

»Druge hiše so nejbrž drugačne kokr slovenske hiše.«

»So bele pa rumene, rdeče pa črtaste.«

»Afriške so lesene pa iz slame pa iz blata.«

»Pa iglu je hiša, k je narejena iz snega.«

»Pa iz lesa so hiše, vikendi so leseni.«

»Pa lesene hišice na drevesih. Notr lohko tud spimo.«

»Ene hiše so lahko večje, ene pa manjše, ene so dolge, ene pa širše, ene so višje.«

Juhuhu! Omenili so iglu. Tega odgovora sem se razveselila, saj ga bom lahko uporabila za pogovor o igluju, eskimih, severnem medvedu in še o čem.

Pri mlajših otrocih naju je še zanimalo, **zakaj potrebujemo hiše**. Njihovi odgovori so naju zabavali, obenem pa nama nekaj povedali tudi o njihovih strahovih: »da dež ne pada, da nas ne zebe, da ne spimo na tleh, da strela ne strelja«.

Starejši otroci pa so razmišljali, **v kakšnih hišah živimo med počitnicami**:

»V apartmajih al pa v hotelih, to so velike hiše.«

»Al pa v prikolici pa u šotoru al pa u avtodomu.«

»U autu pa ne mormo bit na morju, ker notr ne mormo spat. u autodomu pa lahko spimo, ker ma notr postle.«

Obenem pa so otroci razmišljali o tem, da so v drugih državah hiše verjetno drugačne, kot so slovenske hiše. Ugotovili pa so, da poznajo posebne hiše, kot so npr. knjižnica, šola, vrtec, gledališče, opera, trgovine, kjer ljudje niso doma, vsi pa radi hodimo vanje, ker je tam zanimivo, prijetno ... In spet mi je padla sekira v med. Omenili so gledališče, kar bom s pridom uporabila v razvijanju projekta. Vse ugotovitve otrok sva skrbno zapisovali, nato pa sva zapise obesili na tablo v igralnici, kjer nam bodo ves čas na voljo, da si jih ogledujemo, jih prebiramo in komentiramo. Bodo nam pa tudi vodilo za delo.

... Iglu

Ob tednu otroka smo spoznavali različne hiše narodov sveta. Pri spoznavanju teh hiš smo obiskali druge skupine otrok, v katerih so nam predstavili indijanski šotor, črnsko hišo, slovensko hišo. Poblize pa smo spoznali eskime, njihovo življenje, kje in kako živijo ter seveda tudi njihove hiše – igluje.

Najprej me je zanimalo, kaj otroci vedo o igluju, pogledali smo na naše zapiske na tabli in prebrali, da je to hiša, ki je narejena iz snega. Otroci pa so dodali: »Iglu imajo tam, kjer je samo sneg pa led pa zlo mrzlo. Igluje delajo eskimi. Naredijo jih iz snega, ker je tam samo sneg, pa nč družga. Tm so še pingvini pa tjulni pa morski psi pa ribe. Eskimi se vozjo s sankami, sanke pa vlečejo psi haskiji. Eskimi imajo obleke, take zlo debele. Narjene so iz kož severnih medvedov pa morskih pssov. Tud škorne majo iz kože morskih pssov. Zatok da jih ne zebe, pa ker tam ni trgovin, je samo velik snega pa nč družga.«

Predlagala sem, da bi naredili iglu, takšnega, da bi se v njem lahko tudi igrali. Otroci so bili nad idejo navdušeni. Predlagali so, iz česa bi ga lahko naredili. Njihove ideje sva zapisali, prav vse pa smo poskusili uresničiti.

»Mi bi lohknardil igluje iz:

- stolov,
- snega – ampak zdejnič snega
- mivke
- ta bele mivke
- plastelina
- opeke
- papirja
- škotel od mleka.«

Fotografija 1:
Iglu iz stolov.

Ob gradnji iglujev iz sredstev, ki so jih predlagali, so otroci prihajali do različnih spoznanj: iz stolov ne moremo narediti igluja, ker nima strehe; iz mivke je iglu premajhen, da bi šli vanj, lahko pa vanj damo različne igrače – figurice; igluji iz plastelina so tudi majhni, lahko pa se ob njih igramo s figuricami ljudi in živali.

Fotografija 2:
Iglu iz mivke.

Ko smo se pripravljali za gradnjo igluja iz tetrapakov, smo organizirali zbiralno akcijo tetrapakov kar po celotnem vrtcu. Starši so sodelovali z nami in nam nanosili veliko tetrapakov od mleka in smo jih uporabili za gradnjo.

Pri gradnji tega igluja pa ni šlo vse gladko. Otroci so skoraj sestavili iglu, pa se jim je podrl. Zastavljali so si vprašanja, zakaj se je to zgodilo, kaj naj zdaj naredijo, kako naj ponovno sestavijo iglu, da se ne bo spet podrl.

Fotografija 3:
Izdelovanje igluja iz
tetrapaka.

Najprej so mislili, da so uporabili premalo lepila. Ko so ponovno poskusili in dodali več lepila, so kmalu ugotovili, da se jim bo iglu spet podrl. Tokrat so ugotovili, da ga sestavljajo preveč navznoter. Tako so polagali tetrapake bolj naravnost, lepili so jih močnejše kot prvič in počasi je nastal pravi iglu, dovolj velik, da se skrijemo vanj. Otrokom je nudil veliko veselja in zabave pri igri, možnost umika in umiritve v manjših skupinah, saj je šlo lahko vanj le 5 otrok hkrati. V njem so se igrali in zabavali tudi otroci iz drugih skupin, saj smo jim predstavili, kaj smo spoznali o življenju na severnem tečaju (ljudi, živali, ledene gore in seveda tudi iglu).

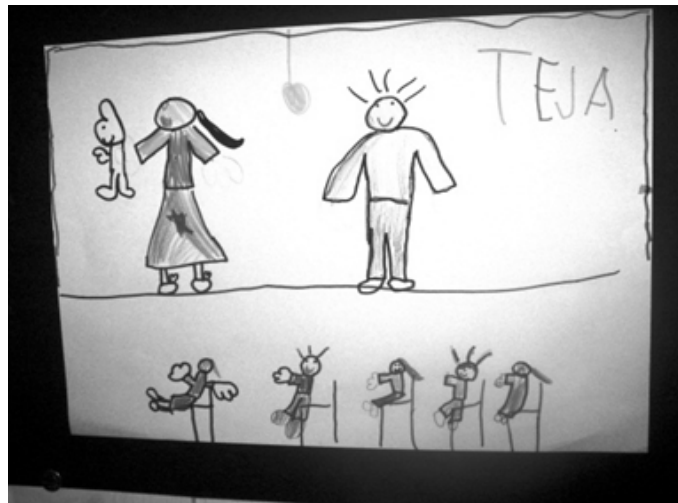

Fotografija 4:
Pogled iz igluja.

Iglu je postal prava atrakcija, saj so si ga hodili ogledovat starši otrok iz vrtca, učiteljice iz 1. triade šole, starši učencev 1. triade skupaj z otroki. Škoda, da v 1. triadi niso imeli časa, da bi prišli skupaj pogledat in preizkusit prebivanje v igluju.

... Gledališče

Pozneje smo z našega seznama začeli spoznavati gledališče, kot posebno hišo. Spet me je najprej zanimalo, kaj otroci mislijo, da je **gledališče**. Pripovedovanja otrok so mi pokazala, da v razmišljanje o gledališču vnašajo predvsem izkušnje, ki so jih pridobili v našem, vaškem gledališču v Gorjanskem domu, kamor smo odhajali na lutkovni abonma, občasno pa so se v njem odvijale predstave v okviru Ljudske knjižnice Radovljica.

Fotografija 5:

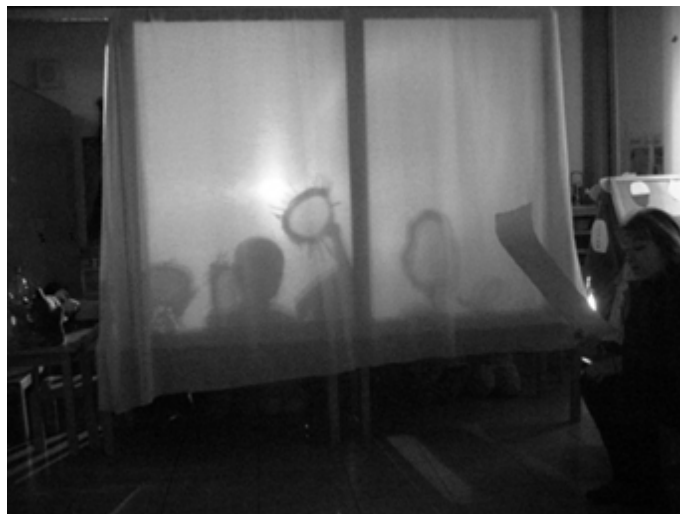
Risba "gledališče", Teja, 5 let.

»To je hiša. Posebna hiša, k not noben ne spi. Da gledaš predstavo. Lutkovno predstavo. Not greš peš. Usedeš se na stou, poj pa gledaš igrco. Eni pa nastopajo. Notr majo odr pa stole. Stoli so po vrsti, naravnost. Stoli se gor dvignejo, se nazaj zaprejo, kr sami. Po gledališču se ne skače pa ne kriči, ker drugi, k gledajo, nič ne slišjo. Pa na odr se ne sme skakat, ker eni igrajo, poj jih pa mot. Ne smeš jih mot't, ker se pol zmotjo pa pokvarš igro.«

Hkrati so otroci podoživljali, kako smo oživljali lutke v preteklih letih, saj so nam lutke vedno pomagale v različnih situacijah. Zaradi tega smo najprej ugotavljali in raziskovali, kaj je lutkovno gledališče, kako deluje, kaj potrebujemo za lutkovno gledališče in kako to lahko dobimo ali naredimo.

Lutkovno gledališče: »Notri živijo lutke; lutke so različne; lahko so iz lesa, blaga, volne, gobe, kože, iz papirja; lutka je mehka; lutke so lahko na palčkah; na rokah-ročne lutke; ene držimo zadej, tko da se ne vidi roka; une lutke za na prst, k smo jih dobil za rojstni dan, iz blaga; lutke, ki jih narišemo na prste .«

Otroci so od doma prinesli različne lutke, v igralnico smo prinesli lutkovni oder in igra otrok se je lahko začela. Poleg tega pa smo tudi sami izdelovali lutke. Otrokom so bile zelo všeč prstne lutke, ki smo jih narisali na prste otrok, uporabili pa smo tudi komolce otrok, s pomočjo katerih smo izdelali lutke.

Fotografija 6:
Senčno gledališče.

Izdelali pa smo tudi čisto pravo lutkovno predstavo iz senčnih lutk. Najprej smo spoznali zgodbo Pikapolonica, ki nam jo je napisala lokalna pravljíčarka. Potem so otroci predlagali, katere like iz zgodbe bi izdelali in oživali z lutkami. Najprej smo se podali k izdelovanju senčnih lutk. Glede na to, da so nekateri otroci sodelovali v lanskem projektu Svetloba in sence, so poznali delovanje senčnih lutk. Letos pa smo to znanje želeli nadgraditi z izzivom barvitosti senčnih lutk. Kako bi naredili takšne senčne lutke, da bodo sence barvne? Najprej smo si pomagali z literaturo. Otroci so v nekem Cicidoju našli narisano postopek izdelave barvnih senčnih lutk. Ogledali in prebrali smo, kako se izdelajo barvne senčne lutke, ob ilustracijah smo se pogovarjali in komentirali le-te. Nato so otroci začeli izdelovati senčne lutke, like, za katere so se odločili, da jih bodo oživali. Ko so lutke izdelali (iz risalnih listov so izrezali lik kot za vitraž, v sredino so nalepili prozoren ovijalni papir, ki so ga pobarvali z barvami za steklo), smo preverili, kako se vidijo kot senčne lutke. Ugotovili smo, da smo delo dobro opravili, saj so se barve zares videle. Na predstavo smo povabili šolarje 1. triade – podaljšano bivanje. Z našim senčnim gledališčem smo popestrili proslavo ob 40-letnici vrtca.

Otroke pa je zanimalo, kako deluje gledališče, v katerem igrajo igralci. Zato smo najprej s pomočjo literature spoznavali, kakšno je **dramsko gledališče**, kaj se v njem dogaja, kdo deluje v njem poleg igralcev. Da bi nam vse to postalo bolj jasno, smo se odpravili v gledališče Toneta Čufarja na Jesenice, kjer so nam prijazni delavci gledališča razkazali zaodrje gledališča, opazovali smo scenske delavce pri postavljanju kulis, kostumografko pri izdelovanju kostumov za igralce, ogledali smo si prostore, v katerih hranijo različne kostume, predmete, ki jih potrebujejo za različne igre (stole, mize, omare, cvetje, posodo ...), otroke so zelo pritegnile garderobe igralcev, v katerih so videli kostume za nastajajočo predstavo, ličila in barve, ki jih igralci uporabljajo za masko. Tako so otroci tudi spoznali, da beseda maska ne pomeni le masko za pustne šeme, ampak ima pomen tudi v gledališču.

Fotografiji 7 in 8: Zaodrje gledališča Toneta Čufarja Jesenice.

Dogovorili smo se, da se bomo tudi sami poizkusili kot gledališki igralci. Otrokom sem tokrat postavila izziv ob poeziji. Prebrala sem jim pravljico, pisano kot poezija – Mala Marjetica in Gozdni mož. Nato smo se pogovarjali, kako bi to pravljico lahko zaigrali. Otroci so se najprej osredinili na kostume in sceno. Povedali in narisali so, kaj moramo narediti: oblačila za Malo Marjetico nam je samoiniciativno prinesla ena izmed deklic (slamnik s cvetjem in krilo).

»Ušesa za zajčka. Ušesa so siva al pa rjava, notr so pa druge barve. Rdeča – jest vem, ker ima moj zajček taka ušesa – notr rdeča.« (Ulla, 6 let)

»Pa ušesa za medveda. Ušesa niso tko velika, kokr pri zajčku, so bolj okrogla in majhna. Pa rjava so.« (Jan, 6 let)

»Ja, pa medved ma take črtice (pokaže) pa nima brkov.« (Žana, 4 leta)

»Zajček pa ma brke, jih moramo narisati.« (Gaber, 4 leta)

»Pa kapo za palčka. Palček ima rdečo kapo – vsi palčki imajo rdeče kapice.« (Tinkara, 6 let)

»Pa brado za palčka. Palček ima sivo brado – nariši s sivim flomastrom!« (Matevž, 6 let)

»Pa Gozdni mož ma tud brado. Tako dolgo, zeleno!« (Gašper, 4 leta)

»Jo bomo moral naredit z volne – moja mama ma doma velik volne, vse sorte barv« (Jan, 6 let)

»Al pa iz papirja. Da narežemo take dolge trakove, poj jih pa nalepimo na brado unga, k bo igral.« (Tinkara, 6 let)

»Pa ključavnico rabmo. Je taka, čist okrogla, notr ma pa luknico za ključ (Jan, 6 let) (narišem) Ja, tako, glih tako!«

»Poj pa še ključ. Tak, velik ključ!« pokaže. (Gašper, 4 leta)

»Pa še un, k ma okol noge – ketno!« (Žana, 4 leta)

»Pa skalo rabmo. Bomo kr mizo pokril, poj bomo pa naredl vrata, tko, da se bojo lahko odpirala. Jih bomo naredl iz kartona pa prlepl zraven mize – nariše na načrt, kaj moramo storiti. Mizo bomo pa kr z blagom pokril, tko kokr je zdaj.« (Jan, 6 let)

»Pa za siničko mormo naredit krila pa kljunček. Kljunček je rumen al pa uranžen« (Teja, 5 let)

»Pa za rožice mormo nardit rožice, jih izrežemo iz papirja, poj jih pa nalepmo na trak, tko da bojo gor stale.« (Ulla, 6 let)

»Pa še gozd mormo nardit. Drevesa pa grme. Jih bomo naredil iz papirja pa pobarval.« (Jan, 6 let)

Fotografija 9:
Načrt izdelave kostumov.

Po kosilu so stvari poskusili udejaniti, delo jim je šlo dobro in hitro od rok. Spretno so risali, izrezovali, nekaj težav so imeli z lepljenjem, saj so bili preveč nestrpni in jim je bilo težko počakati, da se lepilo nekoliko posuši in sprime oba dela – trak in ušesa ali cvetlico. Tako so v pol ure naredili ušesa za zajčke, medveda, različne rožice – eni velike, drugi manjše. Ulla je ugotovila, da rožica ne bo stala navzgor, tako kot si je zamislila, zato je rožice nalepila okoli in okoli po traku. In pripravljeni smo bili za igro.

Fotografija 10: Jan (5 let) razlaga, kako bodo naredili vrata

Fotografija 11: Izdelovanje naglavnega okrasja za cvetlice

Prva dramatizacija po prebrani pravljici je za otroke pomenila pravi šok. Takoj so se javili otroci, ki so želeli zaigrati igrice. Nato pa jih je šokiralo, ker jim nisem pripovedovala besedila, ampak sem jim rekla, da naj si besedilo sami izmislijo. Prvi dan kar ni in ni šlo.

Drugi dan pa so otroci že domislili, da se besedila ne bomo učili, ampak da lahko govorijo, kar sami želijo. Tokrat je bila igra otrok uspešnejša, otroci so se pogovarjali med seboj v vlogah, ki so jih igrali. Vendar je bil njihov govor zelo tih, občasno nerazumljiv. Šele ko sem jih pohvalila, so postali pogumnejši in samozavestnejši, s tem pa tudi glasnejši in razločnejši.

Opazila pa sem, da so bili pogumnejši in posledično uspešnejši pri igranju mlajši otroci (4-letniki) in deklica s posebnimi potrebami – MAS. Ti pri svoji igri niso bili obremenjeni z videzom, kako bodo igro prikazali, ampak so v njej preprosto uživali. Kljub temu je bil njihov govor v konceptu pravljice. Da so v igri lahko sodelovali vsi otroci, smo vanjo vključili tudi igranje na male ritmična glasbila, petje pesmic o živalih, plesno izražanje plesa cvetlic ob glasbi Pomlad. Igro smo pokazali otrokom iz vrtca, prve triade osnovne šole in staršem. Vsaka predstava je bila unikatna, nekoliko drugačna, prav zaradi tega, ker se nismo učili besedila, v njej pa so igrali vsi otroci. Vloge so menjavali glede na trenutne želje.

Fotografija 12:

Zaigramo igrico Mala
Marjetica in gozdni mož.

Z večkratnim igranjem pred občinstvom so spoznali poklic igralcev, obenem pa so razvijali pozitivno samopodobo z uspešno zaigrano igro. Nato pa smo si ogledali še igro poklicnih igralcev v gledališču Kraljična na zrnu graha in primerjali igro poklicnih igralcev z našo igro. Otroci so ugotovili, da je naša igra ravno tako dobra kot igra igralcev v gledališču, le bolj glasno bi morali govoriti.

... Ptičja hišica

Sredi zime pa so se otroci spomnili, da tudi ptički potrebujejo hiško, v katero bi se lahko skrili pred mrazom in snegom, pa da bi vanjo lahko natresli semena za ptičke. Idejo otrok sem izkoristila za izdelovanje ptičjih hišic. Otroci so spet predlagali, iz česa bi lahko naredili ptičje hišice (les, plastelin, glina, papir – zanj so takoj ugotovili, da to ne bi bilo dobro, ker bi se hitro strgale). Sama sem jim predlagala glinene lončke s podstavki.

Izdelovanje ptičjih hišic iz lesa, plastelina, glinenih lončkov, iz gline

Hišnik Marko je prišel v skupino kar v dveh vlogah – kot očka in kot hišnik. S skupino otrok so izdelali ptičjo hišico iz lesa. Otroci so najbolj uživali, ko so sami zavijali vijake in tako pripomogli k nastajanju hiške.

Fotografija 13:

Izdelovanje ptičje hišice iz
lesa s hišnikom Markom.

Hišnik Marko je nato pomagal še skupini otrok, ki so izdelovali ptičje hišice iz glinenih lončkov in podstavkov. V podstavke je zvrtil luknjice, skozi katere so otroci napeljevali vrvice ter zvezali podstavek in lonček. Tako je nastala ptičja krmilnica. Skupaj sta delala po dva otroka.

Fotografija 13:

Hišnik Marko pomaga pri vrtanju lukenj.

Izdelovanje ptičje krmilnice iz gline

1. dan

Teja, Tinkara in Nik pa so se lotili izdelovanja ptičje hišice iz gline. Zastavili so kar velik projekt. Hiška, ki so jo začeli graditi, je bila kar velika. Najprej so si razdelili naloge. Pri modeliranju je imela glavno besedo Tinkara, ki bo v petek stara 6 let. Nik in Teja sta nekaj mesecev mlajša. Poslušala sta njena navodila in jih upoštevala. Tako je Tinkara Teji naročila, da mora izdelovati debelejšje dele za steno, ker se pretanki krivijo. Teja je upoštevala njena navodila, ves čas pa se je med delom šalila in komentirala stanje gline – mokra glina je packarija, saj ima čisto spackane roke. Ob tem se je prešerno smejala. Tudi samo modeliranje se ji je zdelo zelo zabavno. Nik je bil tihi sodelavec v skupini. Ni komentiral niti pretirano govoril. Kljub temu pa je sodeloval in pomagal dekletoma z modeliranjem. Najprej so vsi trije zelo hiteli in nameravali en – dva – tri zgraditi ptičjo hišico. Vendar se jim je delo ustavilo pri strehi. Hiška jim je lezla vkup in se podirala. Zakaj tako, so komentirali, da zato, ker Teja dela pretanke stene, ker je glina preveč mokra. Povedala sem jim, da delo lahko nadaljujejo tudi jutri. S tem so se strinjali, saj so predvidevali, da se bo glina do jutri posušila. Tudi glino iz vedra so vzeli iz vode in jo zaprli v suho vedro, ker je bila danes premokra, je komentirala Tinkara, Teja pa je dodala, da je bila res sama pacarija. »Kar poglej, kakšna pacarija je na mizi, a vidiš, da je res pacarija?«

Fotografiji 15 in 16: Izdelovanje ptičje krmilnice iz gline – 1. dan

2. dan

Dekleti sta se odločili, da bodo narejeno hišico podrli in da bodo začeli znova. Nik se je tiho strinjal, ni nasprotoval.

Najprej sta Tinkara in Teja naredili »dno«.

»Zdaj pa okoli naredimo, pa ne tanke.« Tinkara

»Teja, delaj!« – Tinkara

»Pa na obeh straneh isto visoko. Na obeh mora biti isto.« Tinkara

»Lukne bomo naredili na koncu.« Tinkara

Nik ni komentiral, ni se oglašal, izdeloval je stene, ob tem pa opazoval druge otroke.

»Ej, naredimo okroglo hiško!« Teja

»Ja, dajmo!« Tinkara, Nik

»Samo, kako bomo pa naredili streho, da se hiška ne bo podrla?«

Nik in Teja sta izdelovala plošče, Tinkara je iz njih sestavljala hišico. Opozarjala je preostala dva, da naj ne delata pretankih plošč. Ob tem delu je Nik uporabljal predvsem moč; tolkel je po glini toliko časa, da jo je sploščil. Teja je plošče oblikovala bolj nežno, s pritiskanjem dlani na glino. Pozneje je začela posnemati Nika, ker se ji je zdelo njegovo tolčenje po glini zabavno.

Teja se je odločila, da bo »zašila« luknje. »Saj šivanje luken je tudi sestavljanje, ali ne?« se je pozanimala pri Tinkari.

»Ja, saj luknje moramo zašiti, da ptičke ne zebe.« Tinkara

»Tale hiška bo pa boljša, kajneda?« Teja

»U, ja, zmeraj bolj je okrogla.« Tinkara

»Jaz znam dajati gor.« Tinkara

»Jaz pa znam luknje šivat.« Teja

»Jaz pa znam vse.« Nik

»Ej, ti (Teja) luknje šivaš, ti (Tinkara) daješ gor, jaz pa delam.« Nik

»Jaaaa!« Tinkara, Teja

»To smo se pa dobro spomnili!«

Ko so hiško prekrili, se jim je streha sesedla v sredino. Streho so podrli in začeli znova s prekrivanjem. Tinkara je ves čas opozarjala, da naj bodo kosi bolj debeli, pa ne preveliki.

»Ej, kako je okrogla, kakor da so čebele notri.« Teja

»Zdaj bomo pa luknjico naredili.« Tinkara

Hiška je spet padla skupaj.

»Če so deli predebeli, se potem podre, ker je pretežka.« Teja

»Dejmo delati bolj srednje.« Tinkara

Ko je hiška začela spet lesti vkup, je dala Tinkara v sredino roko in spodbujala preostala dva, da sta dajala dele strehe na njeno roko. Nekako jim je uspelo, da je hiška obstala.

»Smo že!!!« so se veselili otroci in si z zanimanjem ogledovali svoj izdelek, ki se jim je zdel zelo lep. Nekoliko so ga še okrasili z delci suhe gline, ki je ostala na zaščitni foliji.

Fotografiji 17 in 18: Začetek in končni izdelek izdelovanja ptičje hišice iz gline – 2. dan

Izdelovanje ptičjih hišic iz plastelina

Otroci, ki so s hišnikom izdelovali leseno ptičjo hišico, so pozneje modelirali še s plastelinom. Zmodelirali so zanimive ptičje hišice. Najzanimivejša se mi je zdela hišica, ki sta jo združila Jan in Nace. »Midva sva hišico kar združila,« je komentiral Jan. Poglej, tukaj sta tobogana, kjer se ptički lahko vozijo. Zadaj pa so navadna vrata in okna, da gredo lahko ptički noter, takrat, ko je zunaj voda, pa dež, pa sta tobogana mokra.« Pri teh dečkih se mi je zdelo zanimivo, kako sta se sama odločila za sodelovanje.

Fotografija 19:
Ptičja hišica iz plastelina.

Hiše v naši okolici

V naši okolici smo si ogledovali hiše – domove, hiše s posebnimi nameni (trgovino, občino, knjižnico, počitniški dom ...), primerjali hiše med seboj, iskali značilnosti teh hiš, različnost hiš pa smo poskusili ujeti v izdelke – hiše iz odpadnih škatel, hiše iz papirja.

Fotografiji 20 in 21: Izdelovanje hiš iz kartonskih škatel

Fotografija 22:
Hiše iz papirja.

Nekega dne je Gloria (5 let) začela iz papirja gubati in krasiti hiško. Njeno ustvarjanje je najprej opazila ena, nato pa še nekaj deklic. Gloria je naučila gubati hiške tudi deklice, ki jih je to zanimalo. Pozneje se je deklicam pridružilo tudi nekaj dečkov. Izdelali so lepo število hišic, s katerimi smo okrasili oglasno desko v igralnici. Pozneje pa smo te hiške porabili za plakat, ki je oglaševal razstavo 100 jezikov otrok.

Fotografija 23:
Plakat iz zgubanih hišic.

SKLEPNI DEL PROJEKTA ...

... Razstava 100 jezikov otrok

Projekt smo sklenili z razstavo, ki je imela naslov 100 jezikov otrok. Izvedli smo jo v galeriji na Pristavi na Bledu. Potekala je od 19. do 26. maja 2011.

Priprava in izvedba razstave sta bili za nas bolj naporen in utrujajoč projekt kot izvajanje projektov v skupinah. V timu smo se začele pogovarjati o razstavi že oktobra, predvsem o tem, kako, kaj in kje bi izvedle razstavo. S septembrom je naš vrtec prevzela Osnovna šola Gorje, kar je izvedbo še otežilo. Kljub temu smo se odločile, da tim ostane takšen, kot je bil zasnovan, s tem pa tudi skupna razstava. Januarja pa smo se začele konkretnije dogovarjati o razstavi. Izdelale smo akcijski načrt, razdelile smo naloge med seboj, nekaj smo jih dodelile tudi vodstvenemu kadru. Izvedli smo skupen sestanek obeh zavodov; na njem smo bile prisotne članice tima: Maja, Katarina in Tatjana, pomočnica ravnatelja Vrtca Gorje Ivica Knaflič in ravnateljica Vrtca Bled Andreja Novšak. Nekako optimistično smo pričakovale, da nam bo kakšna naloga prihranjena, vendar se je izkazalo, da to ne bo tako. Vedno znova smo se dobivale, usklajevale in dopolnjevale naše načrte. Maja je ogromno časa in energije porabila za dogovarjanje z gospodom Davidom Rjazancovim in Sportino glede prostora, bila pa je naš »šef«² glede koordinacije razstave. Skrbelo nas je, kako bo s finančnimi sredstvi; ob pomoči sodelavcev smo pisale prošnje pokroviteljem. Bile smo vesele, ko so nam sredstva nakazali nekateri pokrovitelji,

dobavitelji obeh vrtcev so se odzvali in nam donirali hrano in pijačo za pogostitev na odprtju razstave. Katarina je sodelovala s pokrovitelji pri dobavi odpadnega materiala in izdelavi napisov za razstavo, prevzela pa je tudi odgovornost za elektronske medije. Iskale smo najcenejšo možnost beljenja in čiščenja oken ter jo tudi našle. Koliko je bilo prevozov na sestanke, telefoniranja, usklajevanja urnikov, dela doma za računalnikom, tiskanja gradiva, koliko ur smo porabile, še preden so se vrata razstave odprla, tega ne vemo niti same. Ob koncu smo vpele tudi člane naših družin, da so nam priskočili na pomoč.

Pomagali so nam tudi vodstveni delavci obeh zavodov. Ravnateljica Vrtca Bled Andreja Novšak se je dogovarjala z Občino Bled glede sofinanciranja razstave, z Občino Gorje se je dogovarjala pomočnica ravnatelja za Vrtec Gorje Ivica Knaflič. Ideja o pomoči dijakinj Srednje vzgojiteljske šole Jesenice je prišla prek ravnateljice Andreje Novšak, ki jo je tudi izvedla. Pomoč smo dobile pri dogovarjanju in izvedbi tiskanja fotografij, letakov, plakatov, zloženk in brošure. Tisk nam je po ugodnih cenah omogočilo podjetje Art Pro, pri oblikovanju pa nam je pomagala pomočnica ravnatelja Ivica Knaflič. Veliko dela je bilo s prijavo prireditve na občini in policiji ter z organizacijo varovanja in parkiranja. Z vsem tem se je ukvarjala Maja.

Delavci obeh vrtcev so nam priskočili na pomoč pri prevozih sredstev, obešanju okenskih plakatov, pri čiščenju galerije in njene okolice. Pripravili smo prireditveni prostor na parkirišču pred stavbo na Pristavi, stole nam je posodila Osnovna šola Gorje, za ozvočenje in oder pa je poskrbel Vrtec Bled. Končno je napočil čas, ko smo začele postavljati razstavo. Nanjo sta že mesec dni vabila velika napisa na hiši Pristave.

Fotografija 24:

100 jezikov otrok na stavbi Pristave.

Napisa so izdelali otroci obeh vrtcev, plakata na vhodu bevske, velike plakate za polkrožna okna pa otroci iz gorjanskega vrtca. Bled in Gorje pa sta bila ozaljšana s plakati, ki so vabili na odprtje in ogled razstave. Postavljanje razstave je bil sicer vesel, vendar utrudljiv dogodek, saj smo razstavo postavljale ob koncu tedna. Dan pred

odprtjem razstave smo pripravile novinarsko konferenco v razstavnem prostoru, ki jo je vodila Katarina. O razstavi je tekla oddaja na Radiu Triglav Jesenice, v kateri smo predstavile svoje delo.

Poslali smo vabila gostom in tudi svetnikom obeh občin ter po elektronski pošti vrtcem v bližnji in daljni okolici, vsem študentkam, ki so se izobraževale z nami o konceptu Reggio Emilia na Pedagoški fakulteti v Ljubljani, nekatere so se udeležile tudi predavanja v razstavnem prostoru. Za obveščanje širše javnosti je bila zadolžena Tatjana.

Fotografija 25:

Odprtje razstave.

Foto: Klemen Klemenc

Odprtje razstave pa je bil dogodek, ob katerem smo se počutile ponosno, da nam je kljub vsemu uspelo izvesti tak dogodek. Ja, res nam je uspelo, občutki ob tem pa so skoraj neopisljivi. Na odprtju so sodelovali otroci iz obeh skupin. Otroci iz skupine Pikapolonice Vrtca Gorje so se igrali gibalno igrico Potovanje igrač, otroci iz skupine Zajci Vrtca Bled pa so ob glasbi plesno-gibalno ustvarjali s koprenami. Oba nastopa sta bila prikaz pedagoškega koncepta Reggio Emilia.

Na slovesnosti ob odprtju razstave so bili prisotni župan Občine Bled Janez Fajfar in podžupanja Občine Gorje Danijela Mandeljč, predavateljici s Pedagoške fakultete Marcela Batistič Zorec in Sanja Berčnik, ravnateljica Vrtca Bled Andreja Novšak, ravnatelj Osnovne šole in vrtca Gorje Milan Rejc, nekaj svetnikov iz obeh občin, starši in otroci iz Vrtca Bled in Gorje ter nekaj »zunanjih« obiskovalcev.

Vodenje odprtja je prevzel Lojze Ropret, pri pripravi in izvedbi pogostitve na odprtju pa so nam pomagali sodelavci. Uspešno izpeljano odprtje razstave pa še ni pomenilo konca našega dela. Tri dni so kot popestritev razstave potekale tudi spremljevalne dejavnosti: predavanje o konceptu Reggio Emilia skozi razstavljena projekta, predavanje Klemena Klemenca o svojih potovanjih in mini predstava Smeh teatra. Ves teden smo skupaj z dijakinjami SVŠ Jesenice izmenično dežurale na razstavi.

Fotografija 25:

Na odprtju.

Foto: Klemen Klemenc

O razstavi je pisalo v časopisu Gorenjski glas, Naše novice, Žurnal, v Blejskih novicah in v Gorjancu. Omenjeno je bilo tudi v elektronskih medijih E-šolstvo, facebook, netlog, spletna stran Reggio Emilia, PeF Ljubljana – fotografije z odprtja.

Razstava je bila odmevna na lokalni ravni in širše v Sloveniji. Strokovne delavke vrtca iz Goriških brd in Dolenjskih Toplic so si ogledale razstavo v sklopu strokovne ekskurzije. Želele smo si večji obisk domačih in tujih turistov, zato smo v hotele dostavile zloženke v slovenskem, angleškem in v nemškem jeziku; pri prevodu nam je prijazno pomagala Ana Fon, prof. nemškega jezika v Osnovni šoli Gorje. Žal je bil obisk minimalen.

Dobile smo veliko pozitivnih odzivov, ki spodbujajo k podobnemu delovanju, izraženih v knjigi vtisov, prek e-pošte ali ustno. Prav zadovoljni in navdušeni ljudje, ki so si ogledovali razstavo, se ponovno vračali k ogledu razstave, njihove spodbudne misli so bili balzam za naša utrujena srca in telesa in obenem plačilo za naš trud.

Nekaj odzivov, ki smo jih dobile po elektronski pošti

»Maja, Katarina in Tatjana! Res ste se potrudile in pripravile čudovito razstavo. Vidi se, da ste vložile ogromno truda, energije in sebe – in uspelo vam je. Polepšale ste mi popoldne in upam, da ste tudi ve zadovoljne. Fotografije so fantastične, izdelki otrok unikati. Lepo, lepo, lepo. Še enkrat hvala. Super ste ... Polona«

»Dobro jutro, Tatjana,

vas moram pohvaliti glede včerajšnje razstave in govora, tako ste lepo povedali, da sem se mogla fejest trudit, da nism zajokala, res ste od sile in res znate tko lepo povedat, da človek dobi solze v oči. Nastop je bil tudi fantastičen, sem bila tudi prijetno presenečena, kako lepo so to zaigrali otroci, prav tako razstava, včeraj smo jo bolj na hitrico pogledal in mormo it absolutno še enkrat v miru pogledat, ker je res vredno pogledat te umetnije.

Prav lep pozdrav in lep vikend,

Simona«

... Misli ob sklenitvi projekta

Med izvajanjem projekta smo uživali, se zabavali in se veliko naučili otroci in odrasli. Otroci so vedno bolj zaupali sami vase, saj so vedeli, da so slišani in upoštevani. To jim je dajalo tudi izkušnjo, da so pomembni. Izkusili so, da napake niso katastrofa, da so del vsakdanjega življenja in da so popravljive. Dobili so veselje do raziskovanja, razmišljanja, do preverjanja svojih zamisli. Aktivno so sodelovali v timskem delu, naučili so si razdeliti naloge ter o svojem delu razložiti tudi drugim otrokom, s tem pa so razvijali sposobnost poročanja in razlaganja. Otroci so krepili zavest, da je vsak sposoben narediti tisto, kar si zamisli, vendar po svojih zmožnostih. Zavedali so se, da so različni, raznolikost pa jim je velikokrat pomenila izziv za delovanje, ni pa dovoljevala črednega razmišljanja in dela.

Strokovni delavki pa sva se naučili, da je smotrno zaupati otrokom, verjeti v njihove sposobnosti, saj so naju velikokrat presenetili s svojimi zamislimi in izvedbami. Spoznali sva, kako otroci razmišljajo, dojemajo in interpretirajo. Učili sva se struktur projektne dela in dokumentiranja. Poglobljali sva znanja in spretnosti timskega dela.

Naloga strokovnih delavk v oddelku je bila pozorno opazovanje otrok pri izvajanju dejavnosti, spodbuda v smislu dodajanja sredstev, različnih materialov, poslušanje otrok in upoštevanje njihovih zamisli, omogočanje, da otroci preverjajo svoje zamisli in tako ugotavljajo, ali so uresničljive ali ne, beleženje dogajanja (fotografiranje, snemanje, sprotno zapisovanje pogovorov med otroki, hranjenje izdelkov otrok, refleksija ter načrtovanje z otroki in s strokovnima delavkama, med strokovnima delavkama).

Čeprav otrok nisva poučevali, ampak sva jih poslušali in jim omogočali, da so svoje ideje in zamisli sami praktično preizkusili, pa sem ob koncu projekta prišla do spoznanja, da so otroci ravno tako usvojili vse cilje iz kurikuluma, le da so bili pri usvajanju ciljev dejavni, inovativni, zagreti in veseli. Pridobili pa so veliko znanj in spretnosti pri medsebojnem sodelovanju, ki jim bodo koristile tudi v nadaljnjem življenju.

V projektu in drugačnem načinu dela sem ves čas uživala, se veliko naučila in bila nemalokrat presenečena nad iznajdljivostjo, sposobnostmi in nad znanjem otrok. Način, ki izključuje »čredno« delovanje, se mi zdi tisto najboljše, kar lahko otrokom nudim.

LITERATURA

Children, Art, Artists, Reggio Children (2004). *Preschools And Infant-Toddler Centers Istituzione of The Municipality of Reggio Emilia*.

Marjanovič Umek, L. (2006). *Otroški govor: razvoj in učenje*. Domžale: Izolit.

Podobnik, U. (2009). Raznolikost in subjektivna izražanja. V: Devjak, T. in Skubic, D. (ur.). *Izzivi pedagoškega koncepta Reggio Emilia*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, str. 103–118.

Ruten - Saris, M. (1992). *Porajajoči se jezik telesa*. Assen: Van Gorcum.

Polak, A. (2009). Timsko delo z vidika pedagoškega pristopa Reggio Emilia. V: Devjak, T. in Skubic, D. *Izzivi pedagoškega koncepta Reggio Emilia*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, str. 85.

Rokovanje s fotoaparatom. foto: Sonja Kralj